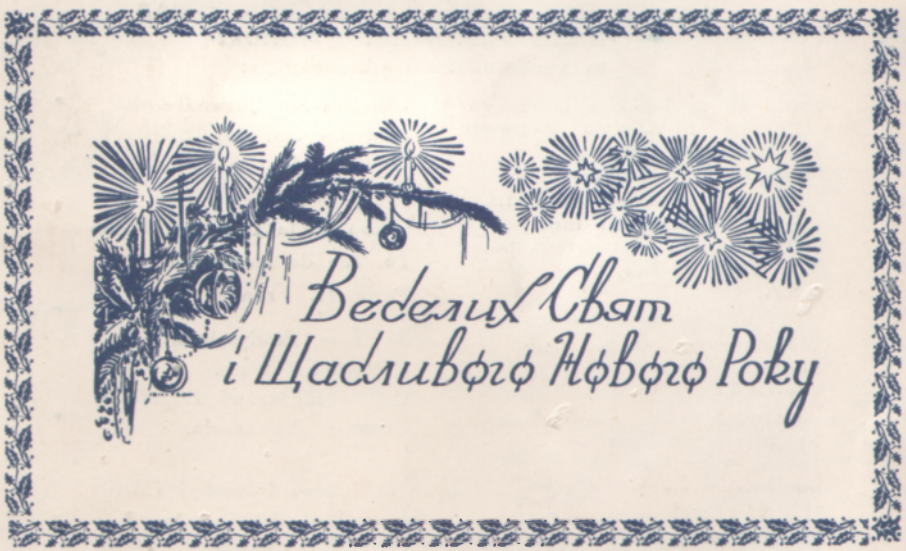
АВАНГАРД

ІЛЮСТРОВАНИЙ

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

РІК XVII

Ч.: 4 (68)

АВАНҐАРД VANGUARD

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Спілки Української Молоді.
Виходить що два місяці.

bi-monthly
Official Press Organ of
The Central Committee,
the Ukrainian Youth Association
(in exile).

Редакційна Колеґія: мґр. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я., мґр. КОВАЛЬ О., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редактор), мґр. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ В., проф. САҐАН З., д-р Б. СТЕБЕЛЬСЬКИЙ.

Редакційне листування і матеріяли надсилати на адресу:
»Авангард«, 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2., England

Адреса Адміністрації: "Avantgarde", 72 Bld Charlemagne, Bruxelles IV., Belgique

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ
та представників »Авангарду«:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Краєва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainian American Youth Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association,
140 Bathurst Street,
Toronto, Ont.,
Canada.

Ukrainian Youth Association,
49 Linden Gardens,
Notting Hill Gate,
London, W.2., Gr. Britain.

Mr. W. Maykowsky,
51 Northcott Rd.,
Lalor Park, N.S.W.
Australia.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina

Ukrainischer Jugendverein,
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany

Union de la Jeunesse Ukrainienne,
26, rue de Montholon
Paris 9e, France.

Sr. Jose Pawlyschyn,
Catia Alta Vista,
Calle Transversal 2A N-11B
Caracas, Venezuela.

Sr. Bohdan Bilynskyj (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil

Sr. Iv. Lytvynovycz
Casilla de Correo 70
Encarnacion, Paraguay.

АВАНҐАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література, суспільно-політична думка)

ІЗ ЗМІСТУ

Стор.

Леся Храплива: Свят-Вечір 4

Я. Деременда: VII Світовий Конґрес СУМ 5

Наші успіхи і здобутки 8

Постанови й резолюції VII-го Світового Конґресу Спілки Української Молоді . . . 12

Володимир Косик: Праця української молоді на зовнішньому відтинку 15

А. Фурман: Процес у Карльсруге — це зброя 23

Н. Бандера: Мій незабутній батько (слово на процесі) . . . 26

Петро Кізко: Молодь поневоленої України 29

А. Височенко: Старші сини 40

Інж. З. Витязь: Гетьман Іван Виговський 44

По сумівських таборах 47

Ж. Процишин: Мамин син 53

Чудова наукова кар'єра Марґеріт Перей . . 61

Рік XVII **Ч.:4 (68)**

1963

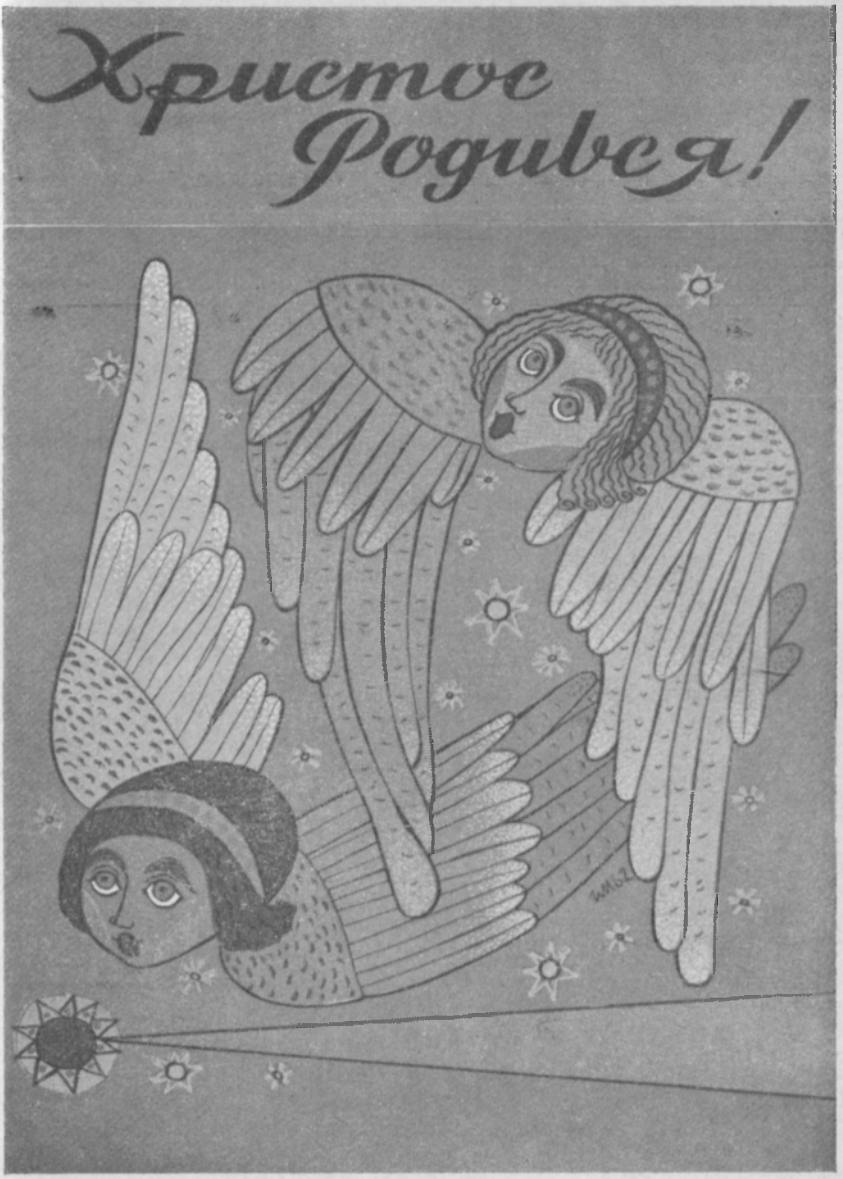
ХРИСТОС РОДИВСЯ! —
СЛАВІМ ЙОГО!

Центральна Управа СУМ
і Редакція »Авангарду«

вітають з Різдвом Христовим
і Новим Роком

все членство і юнацтво СУМ,
українську молодь на Батьківщині
і на чужині, всіх читачів
і кольпортерів »Авангарду«
та прихильників СУМ

і бажають незламної віри
у державну незалежність України.

Окладинка першого числа журнала для старшого юнацтва »КРИЛАТІ«, що почав виходити за редакцією Леоніда Полтави в Ню-Йорку. Новий журнал є великим здобутком нашої Спілки.

Леся ХРАПЛИВА

Свят-Вечір

ЯСЕН МІСЯЦЬ ПОВИС У ПРОСТОРІ...
— ДАЙ ЖЕ, БОЖЕ, У ВЕЧІР РІЗДВЯНИЙ!
СВІТЯТЬ МОВЧКИ ДАЛЕКІЇ ЗОРІ,
СНІП ЧУЖИЙ НА ПОКУТТІ В НАС В'ЯНЕ...

ЗНОВ ПОЛИНЯЛИ КОВРИ НА СТОЛІ,
ЗНОВ ПОВАГОМ СІВ СПОМИН НА ЛАВІ:
ПІДНЯЛИСЬ В ЯСНЕ НЕБО СОКОЛИ,
ГРАЮТЬ СУРМИ КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА.

РОЗГОРНУЛАСЬ ЗЕМЛЯ КОЛОСИСТА
І МЕДИ РОЗЛИЛИСЯ БЕЗ КРАЮ.
КОЖНА ХАТА ЗАСНІЖЕНА, ЧИСТА,
СВОЮ ВІЧНУ КОЛЯДКУ СПІВАЄ.

СВІТЯТЬ МОВЧКИ ЧУЖІ НАМ ЗОРІ,
ТУЖНО БЛИМАЄ СВІТЛО РІЗДВЯНЕ...
ВИЦВІТАЄ У ТИШІ В ПРОСТОРІ
ДАВНЯ МРІЯ, ЩО ВІК НЕ ЗІВ'ЯНЕ.

VII СВІТОВИЙ КОНҐРЕС СУМ-У

Я. ДЕРЕМЕНДА

(Голова КУ СУМ в Британії)

У вересні закінчився з незвичайним успіхом VII Світовий Конґрес Спілки Української Молоді. Я мав обов'язок і честь бути учасником та працювати на обох етапах Світового Конґресу і це дало мені можливість охопити думками Конґрес, як ціліть і з цими думками бажаю поділитися з подругами й друзями сумівцями в цілому світі.

Принайменше я так уважав, що VII Світовий Конґрес буде часом великої проби для активу й проводів СУМ на різних щаблях: наскільки ми організаційно вироблені, як близько стоїмо ми біля себе об'єднані спільною програмою та спільною метою в ситуації нашого фізичного віддалення на сотні і тисячі миль, на скільки здібні ми, в ім'я великого-загального, жертвувати великим реґіональним.

Роздумуючи над цим, непокірно висувалось питання чи Конґрес виправдає сподівання уступаючої Центральної Управи в тому напрямку, що заґарантує умовини новим Керівним Органам для експансивної дії у всіх галузях діяльности СУМ і збереже одночасно внутрішньо-духову єдність та щире, дружнє відношення.

СУМ знаходиться тепер в стадії особливої експансії по всіх країнах, в яких він діє. З масовим приростом юнацтва, кожна Крайова Управа СУМ знаходиться під постійним тиском завдань і проблем, і в більшості дають собі добре з цим раду. Однак є й такі проблеми, які не під силу тій чи іншій Крайовій Управі. Їх може розв'язати лише Центральна Управа, координуючи зусилля і засоби всіх Крайових Управ. До таких проблем належать: завершення організаційної структури СУМ, сумівські видання, виховний центр і ін.

На европейську частину Конґресу з'їхались делеґати з 5-ти країн. В більшості — це особисті приятелі і друзі, що протягом років працюють в Центральній та Крайових Управах і в ході праці особисто часто зустрічаються. Тому не дивно, що від початку до кінця европейської частини Конґресу панувала дружня і щира атмосфера. Ділово і

дружньо працювали різні комісії, які складалися з делеґатів, щонайменше по одному з кожної країни, щоб таким способом кожна Крайова Управа і кожний терен були репрезентовані та могли висловити свої думки про кожну проблему, якими займався Конґрес. Комісії працювали дуже дбайливо та солідно, керуючись добром СУМ, як також уважно застановляючись над тим, як одна чи інша справа може бути оцінена на американській частині Конґресу.

Европейська частина Конґресу здавала собі добре справу з того, що знаходитиметься в меншості по відношенні до мандатів американської частини і надзвичайно позитивним голосом в дискусії було підкреслення респекту рішень американської частини Конґресу, визнаючи засаду важности голосів кожного делеґата. Практично, кожне рішення Конґресу приймалося підсумками голосів відданих на обох його частинах.

На американську частину Конґресу прибули делеґати з Канади, ЗДА та д. О. Коваль і я, як делеґати европейської частини Конґресу. Незважаючи на те, що з делеґатами американської частини я не мав перед цим особистих знайомств і знав про них і їх діяльність тільки з преси, то без найменших труднощів ми знаходили спільну мову, зав'язали взаємно дружбу, а приємна, щира та дружня атмосфера була благодатним омофором кінцевої фази Конґресу.

Пропозиції і постанови европейської частини Конґресу були в цілості прийняті американською частиною. Комісії, які діловo працювали, доповнили ряд постанов прийнятих европейською частиною, взявши в основу її звіти.

Не можна не радіти, що всі постанови були прийняті *одноголосно* на европейській, а згодом і на американській частині Конґресу.

У виступах делеґатів як з Канади, Німеччини, Бельгії, ЗДА, Франції, Австрії так з Великої Брітанії виявлялося прагнення до централізації дії та засобів в ім'я розвитку та скріплення лав світового СУМ. Однаково призадумувався делеґат з Канади над справами власного терену, як також над потребами СУМ-у в Австралії, Параґваї, Бразилії чи Европі. Так ставили справи делеґати й інших країн.

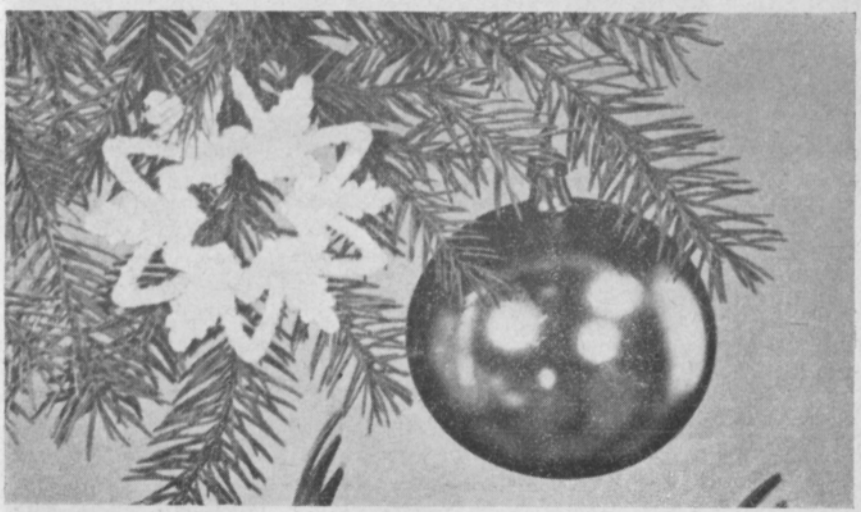
У висліді цього Світовий Конґрес СУМ виправдав сподівання Центральної Управи і всього сумівського активу. Він закінчився, підкреслюю ще раз, *незвичайним успіхом*, який у великій мірі треба завдячувати великому тактові голови д. О. Коваля та його персональним властивостям.

Я уважаю, що Конґрес поклав тривкий та незнищимий міст по-

між континентами, в яких діє СУМ. Він наблизив до себе актив СУМ з різних країн і уможливив тим самим покращання оперативности світового СУМ. Біля 70 делеґатів взяло в Конґресі безпосередню участь і в праці комісій вони розглянули та вирішили цілий ряд життєвих справ СУМ, спираючись на потреби сьогоднішнього та завтрішнього дня і користаючи з широкого досвіду в праці з юнацтвом у минулому. Тому певним є, що, відбуваючи Конґрес за попередніми зразками, а не двома частинами, як відбувався Сьомий, його продуктивність була б значно нижчою, а його ефект послаблений.

VII Світовий Конґрес зробив значний крок вперед, в напрямку до наближення та пов'язання Центральної Управи з осередками СУМ. Делеґати, в більшості керівники осередків, мали нагоду познайомитися на Конґресі з дією Центральної Управи, її досягненнями та труднощами і зрозуміти велике значення світового СУМ. Їх позитивна оцінка діяльности Центральної Управи як і позитивна оцінка всіма іншими делеґатами дала надзвичайно цінний моральний капітал для нових Центральних Органів СУМ.

VII Світовий Конґрес слід зарахувати до чергових надзвичайних осягів СУМ. На порозі нової каденції Центральної Управи треба побажати, щоб всі постанови Конґресу були виконані, а до їх виконання, щоб взялися всі сумівці та на всіх щаблях організації СУМ, маючи на увазі, що »кінець діло хвалить«.

Провід СУМ на VII. Конґресі під пам'ятником Героям на оселі СУМА в Елленвіл, ЗДА.
З ліва до права: Матей Гута, голова СУМ у Канаді, Омелян Коваль, голова Центральної Управи СУМ, Ярослав Деременда, голова СУМ у В. Британії, Михайло Фурда, голова СУМ ЗДА.

НАШІ УСПІХИ І ЗДОБУТКИ

VII-ий Конґрес СУМ ствердив, що Спілка Української Молоді знаходиться в постійному рості і що за останні чотири роки ряди юнацтва СУМ зросли удвоє. Кожного року на сумівських таборах виховується в українському дусі тисячі молоді. Число сумівських таборів і учасників у них стало зростає, що показує наступне зіставлення:

Країни	*Учасників на таборах у 1962 році*	*Зріст за 4 роки в %*
ЗДА	1699	68%
Канада	912	70%
Англія	324	283%
Австралія	410	195%
Німеччина	180	28%
Бельгія	150	63%
Франція	60	—
	3735	73%

Сумівські організації головно у ЗДА і Канаді придбали свої власні оселі, доми, площі для таборування, таборові виряди. Нижче подаємо зіставлення сумівських осель:

1. КУ Австралії, чи радше Осередок Сідней, є власником площі для таборування з будинками і таборовим вирядом та 32 шатер. Осередок Ньюкастель є співвласником площі з іншими українськими організаціями, а Осередок Окслей має таборовий виряд і 11 шатер.

2. КУ СУМ Канади є власником чотирьох осель:

»Веселка« в Актон біля Торонта. Тут таборує юнацтво Відділів південного Онтаріо. Оселя має 13 будинків: 6 паланок, кухню, будинок для команди, будинок для обслуги, магазин, умивальня та 2 вмивальні і кльозети. Брак води.

»Верховина« в Ст. Теодор біля Монтреалю для таборування юнацтва Осередків Оттава і Монтреалю. Тут є 6 будинків: кухня, адміністративні приміщення команди, 4 паланки, вмивальня-кльозет. Оселя має приватний терен і воду.

»Білогорща« біля Судбур, Онтаріо. Тут таборує юнацтво північного Онтаріо. Оселя має воду, добрий терен, один будинок. Плянується розбудування.

»Діброва« біля Форт Вільям, Онтаріо. Таборує тут юнацтво Відділів західнього Онтаріо. Оселя ще не розбудована.

3. ГУ СУМАмерики є власником чотирьох осель:

Оселя СУМА в Елленвіль. Таборує юнацтво СУМА з західніх стейтів. Оселя розбудована. Крім будинків для таборування, є приміщення для відпочинку батьків і гостей. Оселя служить пунктом більших імпрез СУМА та інших братніх організацій. Терен добрий і є вода.

Оселя СУМА »Холодний Яр« між Рочестер і Бофало. Таборує тут юнацтво згаданих Осередків та Відділів ЗДА схід-північ. Оселя має два будинки, гарний терен і воду.

Оселя СУМА »Київ« біля Дітройту має чотири будинки, добрий терен для таборування і воду. Таборує юнацтво Відділів ЗДА-північ. Відбуваються крайового характеру імпрези СУМА для Відділів західніх стейтів.

Оселя СУМА »Чорний Ліс« біля Шікаґо. Таборує юнацтво відділів СУМА-захід, головно Відділів Шікаґо. Є вода і гарний терен для таборування.

4. КУ СУМ Англії має в пляні набути власну оселю.

Крім власних осель в трьох країнах ЗДА, Канади і Австралії, КУ СУМ в Канаді має свій будинок на оселі Митрополита Вінніпеґу »Український Парк«, в якому таборує юнацтво Відділів центральної Канади, головно з Вінніпеґу. Юнацтво Відділів Саскачевану, Альберти і Брітійської Колюмбії (Канади-захід) таборує на оселі оо. Василіян біля Едмонтону під керівництвом виховників Осередка Едмонтон.

Всі Крайові Управи СУМ в Европі використовують чужі оселі для таборування, а КУ СУМ Англії українську інвалідську оселю в Чіддінгфолд.

Рівночасно росте сумівська преса і видання. Юнацтво СУМ виявляє ініціятиву і видає багато журналів періодичних і неперіодичних. Сумівська преса поділяється на три категорії:

— Видання Центральної Управи СУМ.
— Сторінки в часописах присвячені юнацтву СУМ виховного та інформаційного характеру.
— Юнацькі видання, авторами яких є саме юнацтво.

А. *»АВАНҐАРД«*, ілюстрований журнал для дійсного і старшого членства, який присвячує багато місця оглядам праці юнацтва СУМ. Редактором журнала є І. Крушельницький. В початках каденції журнал появлявся як квартальник, а від 1961 року як двомісячник. Продовж каденції випущено 18 чисел.
»ЗАПИСКИ ВИХОВНИКА«, журнал, що є продовженням »Знання«, який редаґував В. Леник. Останньо редакцією займався Т. Кіс, а матеріяли приготовляла ЦУ. Журнал присвячується методиці виховної праці. За каденцію появилося 13 чисел.

Б. а) *»Ідея і Чин Спілки Української Молоді«*, сторінка ЦУ СУМ при тижневику »Шлях Перемоги«. Появляється щомісячно від 1960 р. Під редакцією В. Леника вийшло 18 чисел та П. Кізка 9 чисел. Разом 27 чисел. Всі числа появились коштом вид. »Ш.П.«, що виходить в Мюнхені, але є почитний на всіх теренах поселення української еміґрації.

б) *»Голос Молоді«*, сторінка КУ СУМ Англії при тижневику »Українська Думка«. Від місяця лютого появляється щомісячно. В 1961 р. появлявся два рази в місяць. Редактором є подр. Віра Гришук.

в) *»В поході«*, сторінка КУ СУМ Бельгії при місячнику »Вісті«, Брюссель. Колись появлявся щомісяця, а тепер неперіодично. Редаґує Г. Оципко.

г) *»Новий Промінь«*, сторінка КУ СУМ Австралії при тижневику »Вільна Думка«, редактор А. Чубатий.

ґ) *»Юнацький Світ«*, сторінка КУ СУМ в Канаді при тижневику »Гомін України«, Торонто, продовження »Трибуни Сумівця«. Редаґували: ред. Б. Стебельський, згодом О. Павлів, продовжує Б. Стебельський. Видається коштами »Гомону України«.

д) *»Шлях Молоді«*, сторінка ГУ СУМА при щоденнику »Свобода«, Нью-Йорк. Появляється щомісячно. Редаґує Є. Нестерук.

В. а) *»Для України«*, орган КУ СУМ Франція (на цикльостилі). Появляється неперіодично в двох мовах по-українськи і по-французьки, силами юнацтва.

б) *»Юнацький Клич«*, таборовий журнал табору »Юнацька Січ« Кіш 1 на оселі СУБ в Англії.

в) *»Іскра«*. Видання юнацтва СУМА Осередка Шікаґо, Відділ »Одеса«.

г) *»Сумівець«*, орган Осередка СУМА ім. ґен. Т. Чупринки в Нью-Йорку.

ґ) *»Таборові Дзвони«*, видання юнацтва на оселі СУМ »Веселка« в Канаді.

д) *»Наш Друг«*, журнал юнацтва Осередка СУМ ім. 30 червня у Брадфорді, Англія, неперіодичний.

е) *»Юнацький Шлях«*, тижневик на таборі СУМА »Волинь« на оселі »Холодний Яр«, редаґує колегія.

Але найбільшим осягом ЦУ СУМ у видавничому відтинку є журнал для старшого юнацтва »КРИЛАТІ«, що починає виходити з по-

чатком 1963 р. у Нью-Йорку, як місячний ілюстрований в кольорах журнал для дозріваючої молоді. Головним редактором є Леонід Полтава. Цей журнал буде певним новум у нашій публіцистиці взагалі. Ось що пише ЦУ СУМ про цей журнал у своєму комунікаті:

»*Рішення видавати такий журнал є завершенням кількарічної кристалізації думки про невідкладну потребу журнала для молоді, що перестає читати дитячі журнали, але не сприймає рівнож наших журналів з загальною проблематикою. А такого журнала на еміграції у нас немає. Маємо журнали наукові, літературні, суспільно-політичні, студентські, гумористичні, але не маємо журнала для віку молоді, в якому формується світогляд, розвивається уява, кристалізується думка про життєву настанову і національну приналежність. Тому не дивно, що на наших очах велике число молоді на еміграції тратить своє національне обличчя і пропадає у вирі різного рода матеріяльних вигод, які далекі від тих ідеалів, якими повинна жити молодь нації, що стоїть у боротьбі за визволення і державну незалежність*«.

Виступи балетної групи »Запорожець« на концерті в Парижі під час сесії Світового Конґресу СУМ-у.

ПОСТАНОВИ Й РЕЗОЛЮЦІЇ
VII-го СВІТОВОГО КОНҐРЕСУ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Париж, 31.8. — 1.9., Нью-Йорк, 22-23. 9. 1962.

Привіти:

VII-ий Світовий Конґрес Спілки Української Молоді вітає:

— Ієрархів обох Українських Церков, Владик підпільних Церков України та висловлює свій подив за їхню стійкість в обороні ідеалів Христової віри та українського народу. Зокрема Конґрес клонить голову перед подивугідною жертвою і неймовірною стійкістю Митрополита-Ісповідника Кир Йосифа Сліпого, незламного Христового Воїна в умовинах большевицького терору;

— Незламний український нарід і його політично-революційний провід;

— Провід ЗЧ ОУН;

— Центральний Комітет АБН;

— Українську молодь, що ставить спротив московському окупантові в обороні ідеалів української нації;

— Українські Центральні Репрезентації, Організації і Установи, що стоять на засадах визвольної боротьби за державну незалежність України;

— Крайові Управи, Управи Осередків і все членство та юнацтво СУМ;

— Українські молодечі організації, що своїм характером і працею служать українській справі;

— Почесного члена СУМ проф. Григорія Ващенка.

Постанови й резолюції:

В с т у п :

а) VII-ий Світовий Конґрес СУМ, що відбувається в 20-ту річницю створення Української Повстанської Армії, висловлює подив і пошану незламному українському народові і його збройному рамені революційному підпіллю ОУН і УПА.

б) VII-ий Світовий Конґрес підкреслює свою повну солідарність з Батьківщиною і вважає зобов'язуючим для себе її »Звернення« до української еміґрації та закликає українську молодь у вільному світі, зокрема сумівську, працювати в інтересах поневоленої України та її визвольних змагань.

в) Український нарід знаходиться сьогодні в системі найжорстокішої колоніяльної імперії, московської тюрми народів,

т. зв. СССР. Ця імперія поставила собі за ціль тотальне знищення української нації, її духових вартостей, зокрема віри, Церкви і релігії, мови і культури, як також фізичне народовбивство при допомозі жорстоких методів переселення, депортацій, арештувань, тиранії і насильства. На цей варварський наступ московського імперіялізму, український нарід відповідає безперервною боротьбою в усіх ділянках свого національного життя. Українська еміґрація допомагає і підтримує цю боротьбу своїми політичними акціями у вільному світі. У тих акціях бере також активну участь Спілка Української Молоді. VII-ий Світовий Конґрес СУМ закликає всю українську молодь включитися в ці акції та спрямувати свої зусилля на політичну оборону прав поневоленої батьківщини.

ґ) Конґрес стверджує дальше вперте промовчування певними керівними колами вільного світу української визвольної боротьби і тому закликає українську молодь мобілізувати світову опінію для боротьби проти цих шкідливих тенденцій.

Внутрішньо-програмові та організаційі справи:

1. Працю, яку проводила Центральна Управа СУМ була інтенсивним шуканням засобів для здійснення статутових цілей і розв'язки назріваючих проблем у СУМ, що знаходиться у стадії динамічного росту.

2. Незважаючи на розпорошення СУМ на кількох континентах, ідейно-програмова єдність його є збережена. У світлі нашої спільної ідеї знаходимо спільне зговорення, спільний дух.

3. VII-ий Світовий Конґрес СУМ стверджує постійний ріст членства СУМ, а передовсім юнацтва.

4. В сучасних умовинах організаційної праці СУМ скріплюється потреба централізованої і координованої дії. Конґрес інтерпретує цю вимогу як природній процес зосередження сил до спільної розв'язки наших проблем, підпорядковуючи інтереси клітин інтересам цілости, себто ставлячи інтереси цілости на першому місці.

5. Конґрес висловлює свос задоволення з приводу видання Правильника Юнацтва СУМ, зобов'язуючого всі клітини Ю. СУМ, що є поважним досягненням на шляху організаційно-виховної праці.

6. Конґрес доручає майбутнім керівним органам СУМ створити найдогідніші умови для праці Центральної Виховної Ради, як також розбудувати періодичні і неперіодичні видання для Юнацтва СУМ.

7. Конґрес зобов'язує Центральну Управу СУМ виконати запропоновані видавничою Ко-

місією і прийняті Конґресом постанови щодо видавничої діяльности в межах фінансових спроможностей та закликає всі Крайові Управи, всі Осередки СУМ і всіх членів допомогти Центральній Управі виконати рішення Конґресу у видавничому секторі, розповсюджуючи видання, солідно за них розчислюючись та виконуючи всі доручення Центральної Управи.

Зовнішня діяльність:

1. Конґрес закликає членів СУМ, а зокрема старше Юнацтво СУМ, включитися у працю на зовнішньому відтинку, шляхом приєднання приятелів для справи української державности та інформації про українську визвольну боротьбу. Тому Конґрес закликає також усі клітини і членів СУМ проводити організовані акції зовнішньо-політичного характеру.

2. Конґрес закликає уряди вільних держав, зокрема Сполучених Штатів Америки, поставити на розгляд теперішньої Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй справу колоніяльного поневолення України Москвою і інших націй в Совєтському Союзі та засудити злочинну політику Москви фізичного ліквідування українських національних провідників на еміґрації, як останньо сл. п. голови Проводу ЗЧ ОУН Степана Бандери.

3. Конґрес звертає увагу і остерігає українську спільноту, зокрема українську молодь, перед перфідним намаганням Москви просовувати комуністичну отруту у душу української людини, при допомозі т. зв. »культурного обміну«, засипування еміґрації різними виданнями, платівками й т. п., висилкою закордон різних мистецьких ансамблів, щоб таким способом послабити, а то й зломити духовий і національний спротив української спільноти.

Виховна проблематика:

1. Конґрес стоїть на становищі, що основним моментом у виховній праці в клітинах СУМ повинно стати виховання людини здібної до праці, боротьби й жертви під кожним оглядом, бо тільки така одиниця буде спроможна стати гідним переємником ідей української визвольної справи.

2. Ідеал, що його ставить собі СУМ в організації праці, особливо в клітинах Ю. СУМ — є змагання до витворення тяглих життєвих спільнот, які мали б замінити поволі дотеперішні ще доривочні форми праці.

3. Конґрес стверджує, що в методиці виховної праці СУМ найбільше оправдується збереження рівноваги між раціональними й емоціональними засобами. Тому Конґрес наголошує потребу зв'язування формального знання з пережиттям, бо тільки пережиття формує внутрішню людину.

4. Конґрес, розглядаючи ситуацію, що витворилася на відтинку дорастаючої молоді, стверджує, що образ української визвольної справи в її вчорашній формі не завжди належно порушує деяку частину дорастаючої молоді. Але Конґрес стоїть на становищі, що прагнення людини, яка починає самостійно жити, може насилити, а уяву й думку мусить окрилити візія боротьби, яка охоплює не тільки саму Україну, але й цілий світ — боротьби ідей, з найбільшою мабуть напругою, що її досі знала людина.

ПРАЦЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ НА ЗОВНІШНЬОМУ ВІДТИНКУ

Володимир КОСИК

ДОПОВІДЬ ПРОЧИТАНА НА VII-ОМУ СВІТОВОМУ КОНҐРЕСІ СУМ

Тема »Праця української молоді на зовнішньому відтинку«, яку ми тут маємо нині розгорнути є, очевидно, дуже цікавою, а одночасно досить складною, хоча на перший погляд вона виглядає доволі простою.

Цікавою є вона тому, що заторкує життєві проблеми української спільноти на еміґрації та дає спроможність розглянути можливості співучасти української молоді у загальній зовнішній інформативно-політичній акції цілої української еміґрації.

Одначе, без обговорення певних деталів співвідношення між евентуальною, чи існуючою зовнішньою діяльністю української молоді і існуючим станом загальної зовнішньополітичної діяльности української еміґрації не можна докладно окреслити, які саме завдання має українська молодь поза межами рідної України. А обговорення цих усіх деталів вимагало б більше часу, як нам сьогодні призначено. Тому обмежимося тільки до основних проблем, зв'язаних з зовнішньою діяльністю взагалі і з можливою участю в ній нашої молоді.

У 1949 р. чільні провідники нашого народу, члени головного штабу УПА, члени ОУН і УГВР з різних земель України, від імені Воюючої України підписали і передали закордон відоме Звернення до всієї української еміґрації. Є в цьому Зверненні також рядки, призначені українській молоді у вільному світі.

»*Перед Тобою, українська молоде,* — читаємо у Зверненні, — *як і перед усією українською еміґрацією, стоїть завдання зазнайомлювати чужинців з визвольною боротьбою українського народу. Роби це при кожній нагоді і всіма засобами*«.

У цих простих словах треба бачити основне завдання нашої молоді, але завдання поставлене не у формі якоїсь шорсткої, неоправданої вимоги, а у формі прохання, — прохання тих, які тоді, там, на Україні, стояли впереді народу в боротьбі за його краще майбутнє, за волю і незалежність, та які всеціло були віддані народові і активно змагалися, наражуючися кожної хвилини на смерть не для своєї власної користи, а для Батьківщини, для цілого народу. Від тоді, багато з них уже не живуть — між ними головний командир УПА ген. Тарас Чупринка — вони згинули з рук окупанта.

Чи ж можемо ми відмовитися від цього прохання людей, які загинули теж і для нас? Без сумніву, не можемо!

* * *

Живемо в дивній епосі, де, на жаль, рекляма грає велику ролю в суспільному житті. Рекляма — це часто пропаґанда неіснуючих якостей. Добре розреклямований товар поганої якости продається так же успішно, як товар доброї якости. А товар доброї якости, коли не матиме доброї реклями, не буде продаватися. Не ліпше мається справа з ідеями та подіями нашої епохи. Брутально сказавши, коли ці ідеї знамениті, а події повчаючі, вони »виходять з ринку«, не будуть розповсюджуватися без відповідної пропаґанди. Тільки тут, крім отої »реклями«, входить у гру теж потужний фактор *інформації*. Це знаменито зрозуміли окупанти України, які докладали завжди величезних старань, щоби ніхто нічого не знав не тільки про визвольну боротьбу українського народу, але теж про його існування як окремої нації. Конспірація мовчанки довкола боротьби ук-

раїнського народу є, на нашу думку, найлютішою, найгіршою зброєю, яку проти нас вживає окупант. Ця зброя є ще гіршою як самі знущання, переслідування, розстріли, заслання.

Московський окупант може розстріляти нині, в цій хвилині, без суду і без причини, дві-три тисячі невинних молодих українців, таких як ви, що хочуть жити, працювати, любити і бути любленими. Коли про цей факт ніхто нічого не буде знати, ніде нічого не буде написано, ця подія нікого не зворушить, не розгнівить, нікого не заболить серце в почуванні солідарности чи любови, — навіть як там були б ваші батьки, рідні брати і сестри. Що більше, ніхто за них навіть не помолився б.

Знову ж, навпаки, коли б московський окупант широко описував свої злі вчинки на Україні, кожний розстріл, кожне заслання, всю нужду населення, коли б описував кожного дня почування поневоленого населення і його многогранний спротив, він робив би велику пропаґанду для нас, в свою некористь. Наслідок цього був би подвійний: такі вістки спричинялися б до зміцнення і поширення внутрішнього опору і виявляли б назовні стан поневолення України і хід її змагання.

Був час, коли десятки тисяч українських повстанців билися з військами НКВД на фронтах, розкинутих на десятки кілометрів ,головно на Волині, на Подністров'ю і в Карпатах. Окупант вислав проти них добре озброєні (часто американською зброєю) дивізії спеціяльних військ, гармати гриміли вдень і вночі, летунство бомбардувало партизанські пункти опору. І хто на Заході, з чужинців, тим переймався бодай до тої міри, як переймалися мадярською революцією в 1956 р.? Ніхто, або дуже-дуже мало, бо ніхто про ці події нічого не знав. Рідко появлялися статті, правдивість яких конспірація мовчанки згори ставила під сумнів. Не маючи змоги бути на місці, члени дипломатичних місій у Москві мали невиразний образ подій і хоча знали дещо, не знали і не розуміли значення тих подій. Один із західніх амбасадорів у Москві в цей час, тобто в 1944-1947 роках, недавно в розмові з нами говорив:

»Так, до мене доходили досить часто відомості про бої банд на Україні з совєтськими військами. Ми знали, що Україна незадоволена і протиросійська«.

Хоча тепер, після більше як п'ятнадцять років, колишній амбасадор у Москві розуміє нашу проблематику, одначе не може позбутися, як бачите, колишньої термінології, яку взято з офіційних джерел окупанта; тому відділи УПА в нього — »банди«.

Ми зумисне так довго зупинилися на конспірації мовчанки довкола українського питання. Цю конспірацію, зрештою, москалі поширили на Захід і де можуть, не допускають, щоб середники інформації — преса, радіо і телевізія — заторкували у правдивому світлі українські проблеми.

Тому власне основним і невідкличним завданням української еміґрації є служити українській справі на зовні, тобто не тільки пробивати конспірацію мовчанки на Заході, але постійно, невтомно інформувати західні університетські, політичні, журналістичні і урядові кола про історичні основи, розвиток і стан нашої боротьби за волю і незалежність. Ніхто інший за нас цього зробити не може, бо кожний нарід дбає про свої власні інтереси, а українці на батьківщині не мають жадних — навіть найменших — середників розгорнути інформацію на зовні, пробити московську залізну заслону.

Праця на зовнішньому відтинку — це моральний і національний обов'язок кожного чесного українця на еміґрації, кожного громадянина західніх держав українського походження.

Безумовно, зовнішня інформативна діяльність українців на еміґрації розпочалася вже давно, властиво відтоді, коли взагалі українці мусіли покидати рідні землі. Згадати б хоч Пилипа Орлика з 18-го ст. Але активною стала вона щойно перед, під час і після першої світової війни. Пожвавлювалася вона час до часу між двома війнами. Та найбільше широко розгорнулася вона щойно після другої світової війни. На це склалося кілька причин: збільшення чисельної кільности еміґрації, збільшення її політичної спроможности через приплив свіжих, енергійних сил, які активно боролися і дальше були пов'язані зі збройною боротьбою українського народу та, врешті, факт величезної партизанської війни проти німецького і московського окупантів. Цей останній чинник був чи не найбільшим стимулом для активізації всієї діяльности на зовні, зрештою так само як і

спротив на батьківщині після окупації України в роках 1919-1920.

Останні десятиліття, тобто період від останньої війни замітний тим, що інформативно-політичну зовнішню діяльність — але діяльність, яка дає реальні успіхи широкого масштабу — провадить тільки дві — так би сказати — групи української еміґрації: з одного боку організації українського визвольного фронту та підтримуваний ними АБН (Антибольшевицький Бльок Народів) і з другого — українці, громадяни Канади і США, як повноправні члени спільноти тих країн. На обох відтинках здобуто серйозні досягнення. Через АБН, який зв'язаний домовленнями чи договорами з різними протикомуністичними організаціями Европи, Азії й Південної Америки, питання поневолення України видвигається на різних континентах, на різних міжнародніх конференціях. Видається матеріяли, бюлетені і періодики по-англійськи, по-французьки, по-еспанськи і по-німецьки. Появляються статті, чи публікації про Україну і її поневолення в китайській і японській мовах. З другого боку, блискучі досягнення здобули українці Канади, які мають своїх послів у федеральному парляменті і де канадійський українець є членом уряду. Треба уважати, що тільки тому, що наша еміґрація в Канаді має потенційну політичну і етнографічну силу, прем'єр Канади Джон Діфенбейкер, одинокий з керівників вільних держав, часто стає в обороні прав українського народу. Великими успіхами втішається також Український Конґресовий Комітет Америки, який розгортає дуже жваву інформативну діяльність головно серед членів Конґресу Америки та який спричинився до проклямації Тижня Поневолених Націй, що його щороку офіційно проголошує президент держави.

Ми не маємо часу повністю описати всі успіхи української еміґрації і при тому теж згадати спроби зовнішньої діяльности інших політичних груп, яким ніхто не применшує вклад у загально-українську зовнішню діяльність. Натомість не можемо не поставити собі питання: чи не існують недоліки в нашій праці на зовні?

Очевидно, існують. На нашу думку, основним недоліком є, що ми часто — хоч не завжди — боремося з поверхнею, залишаючи глибінь такою, якою вона є, залишаючи в спокою коріння. Іншими словами, наша інформативно-політична діяльність обмежується переважно до журналістичних,

політичних і урядових кіл, а занедбуємо при тому школи, університети і бібліотеки. Тішимося політичними статтями, які появляються в тій, чи іншій західній газеті в нашу користь, та забуваємо про західні підручники, про атляси і про те, щоб усі наші видання в чужих мовах були в усіх важливих бібліотеках вільних країн.

І тут власне майже автоматично виринає уся велич ролі, яку повинна грати наша молодь в українській зовнішній інформативно-політичній діяльності. Наші журналісти, публіцисти і політичні діячі слідкують здебільша за часописами і за політичною літературою. Зате молодь, що знаходиться в школах і університетах, може і повинна стежити за викладами професорів, за підручниками й атлясами. Вона повинна викривати все, що є зле в підручниках і атлясах, виявляти де і як помилково навчають про Україну професори й учителі. Тоді, з одного боку, вона повинна протестувати постійно перед відповідними шкільними чинниками коли йде про підручники й атляси, або протестувати, чи висловлювати невдоволення прямо перед учителями і передусім професорами. З другого боку, подавати до відома своїм батькам і українським науковим установам всі факти нарушення правди про Україну, щоб і батьки від себе і наукові установи від себе також протестували проти ширення неправди про наш край і наш нарід по школах і університетах.

Не хочемо твердити, що результати такої акції були б негайно помітними та що успіхи були б величезними. Але з преси знаємо, що спорадично, тут і там, незорганізовано, діти, або батьки протестують у школах і дуже часто мають успіхи! Отже, широка акція в цьому напрямі давала б безумовно великі користі для української справи. При тому, до акції перед відповідними шкільними чинниками і перед міністерствами освіти прийшлося б включити всі інші українські, головно наукові установи і організації.

Уважаємо це питання незвичайно важливим, бо гадаємо, що причиною незнання української справи, причиною того, що Україну уважають провінцією Московщини, є наука в школах і на університетах. Із знання, отриманого в них, кожна людина, кожний політик черпає всі основні відомості і при першій нагоді, навіть коли чув щось іншого, повертає до того, що йому дала школа. При тому, людина часто має більше довір'я до шкільних підручників і науки

в школах і університетах, ніж до газетних статтей, підписаних навіть славним іменем. Зрештою, те, що людина чула в школі впродовж десять, чи п'ятнадцять років, не можна стерти чи змінити одною, чи кількома газетними статтями, або полемічними публікаціями. Це було б можливим хіба при користуванні необмеженими середниками інформації і пропаґанди, при допомозі преси, радіо і телевізії.

Очевидно, роля і можливості для нашої молоді на зовнішньому відтинку на тому не закінчуються. Горизонти діяльности молоді, а зокрема СУМ-у, є направду величезні. Ми згадаємо ще два визначні відтинки: контакти і співпраця з організаціями молоді інших країн і участь у міжнародніх імпрезах молоді.

Інші народи, на всіх континентах, мають також свої молодечі організації, між ними є студентські непрофесійні організації, християнські — католицькі й інші, як наприклад ІМКА — профспілкові, і т. п. Є теж організації молоді політичного характеру, як ось наприклад організація молодих федералістів, яка належить до того, чи іншого — бо їх є багато — об'єднання европейських федералістів.

З тими організаціями наша молодь мусить не тільки мати тісні контакти, але і вступати туди, як рівноправний член. Вступати не для того, щоб нічого не робити, або тільки для того, щоб піддатися евентуальним негативним впливам ззовні, а для того, щоб на форумі чужинецьких молодечих організацій голосити правду про Україну, про наш нарід, виборювати для української справи гідне місце. Тут, безперечно, як і взагалі в контактах нашої молоді з населенням даної країни, велику ролю відограє і буде відограва ти наш фолкльор, головно танці, які розбуджують у чужинців симпатію до українців. Зрештою, цей середник придбання доброї слави українському імені є вже випробуваний і при всіх нагодах, в усіх країнах, ефект, викликаний у чужинців є однаковий, однаково позитивний.

Та хоча цей середник пропаґанди української справи є конечний і успішний, бо він до певної міри вигладжує шлях для політичної інформації, ми мусимо пам'ятати, що жадна українська організація молоді, жадна клітина

СУМ-у не може на цьому обмежити свою акцію зовнішньої інформації. Танець не говорить про теперішні змагання і терпіння нашого народу, він не вчить історії, ані не переконає історика, щоб змінив свої історичні, від десятиліть втерті історичні твердження про Україну — »провінцію Росії«.

Вкінці, при співпраці з іншими організаціями молоді у країнах поселення, головно політично-громадськими, наша молодь повинна з усією енергією виринути на молодечому міжнародньому форумі. Кожного року, в різних країнах, відбуваються різні конференції, круглі столи, семінарі чи фестивалі молоді, у яких СУМ може і повинен брати участь. Навіть такий сектор, як участь — у тій чи іншій формі — на фестивалях молоді інсценізованих Москвою (минулого року у Відні, цього року в Гельсінкі), СУМ не повинен занедбувати, бо на ньому є певні можливості переводити пропаганду серед учасників фестивалю з Азії й Африки та інших континентів, ширити інформацію про колоніяльний визиск і поневолення України та, евентуально, вести вияснювальні розмови з молодими українцями з батьківщини, якщо, очевидно, така можливість взагалі існує.

Не претендуючи накреслювати програму зовнішньої діяльности СУМ-у — її напевно виготовлять компетентні сумівські керівники — хочемо підкреслити, що великою помилкою було б, коли б СУМ — велика українська організація молоді — не пробила нарешті ще більше шкаралупи внутрішньої діяльности та не розпочала плянову, зорганізовану і енергійну працю для української справи на відтинку зовнішньої інформативно-політичної діяльности в рямках тих змагань, які веде ціла українська еміграція в користь окупованого і поневоленого українського народу.

Процес у Карльсруге — це зброя

А. ФУРМАН

В історії кожного народу є важливі переломові моменти. Штурм паризьких перекупок на Бастилію, постріли в Сараєві, »чудо над Вислою«, атентат офіцерів на Гітлера, похід східньонімецьких будівельних робітників з алеї Сталіна 17-го червня, — ці події творили історію, ба навіть світову історію, вони раптово надали інший напрям національному та міжнародньому розвиткові. Виникли нові факти, старі факти зникли.

В найновішій історії українського народу місяць жовтень має особливе, можна б сказати — видатне, значення. Дні 14-го жовтня 1942 р., 15-го жовтня 1959 р. і 15-го жовтня 1962 р. Створення УПА в той час, коли Україна була окупована військами найбрутальніших тодішніх воєнних потуг, є зворотним пунктом незвичайно великого значення. Наслідки цього історичного чину відчуваються аж до сьогодні, бо без УПА не було б нині так знаменито зорганізованого, морально дуже міцного національного підпілля в усій Україні.

Так само і підступне замордування Степана Бандери 15-го жовтня 1959 р. стало історичною подією в житті українського народу, хоч і глибоко трагічною. Проте намагання Москви через цей морд зранити душу української нації так, щоб вона безвольно скапітулювала, ганебно провалилося.

День 15-го жовтня 1962 року, шостий день в історичному процесі проти скритовбивника Сташинського, який замордував С. Бандеру, звів нанівець усі підступні затії Кремля, зв'язані з цим злочином. В цей історичний день викрито перед цілим світом і обвинувачено в народовбивстві професійних масових злочинців, які стоять на чолі московсько-большевицької колоніяльної кліки. З цього погляду, день 15-го жовтня 1962 р. запо-

чаткував новий етап в українській визвольній боротьбі проти злочинного московського режиму.

Що саме так воно сталося, то це є заслуга передусім чотирьох осіб: українців Наталки Бандери і Падоха, американця Керстена і німця Нойвірта. Вони (і, насамперед Закордонні Частини ОУН, які зі справжньою революційною динамікою перетворили цей початково кримінальний процес на політичний і то першорядного значення) заслуговують на вдячність з боку українського народу і всіх інших поневолених східньоевропейських народів.

Українці, американець і німець, — чи цей творчий склад повинен стати чимось більшим, ніж лише випадком? Було б направду побажаним, щоб ті три народи (або принаймні їх провідні політичні верстви), які все ще належать до найважливіших цивілізованих народів Заходу, також і в майбутньому провадили спільно боротьбу проти центру Антихриста, об'єднані вірою в непереможність найвищих ідеалів: свободи, національного самовизначення і суверенности, демократії і християнства. Ми хочемо цього сподіватися!

Проте щодо одного ми не повинні робити собі жадних фальшивих надій: широка публічна опінія вільного світу незабаром забуде про процес Сташинського і оскаржувальні промови з 15-го жовтня. Вже незабаром наголовками міжнародньої бульварної преси знову заволодіють Сорая, Фара Діба, Гайді Діхтер та інші коронованні або некоронованні »особистості«. Але ця сама собою прикра обставина не повинна нас пригноблювати. Пресові гієни полюють за сенсаціями, не за правдами! Так було і так завжди буде. Але ось що є на потребу: щоб історичні промови з 15-го жовтня 1962 р., слова Керстена, Падоха, Нойвірта і Наталки Бандери ніколи не зникли з пам'яті тих політиків і військовиків, в чиїх руках спочиває доля вільного світу.

Цей процес є доброю зброєю в руках свободолюбного українського народу, зокрема ж у руках ОУН, як теж кожного переконаного, безкомпромісового, ворожого до Москви антикомуніста. Коли тільки трапиться нагода підняти цю зброю проти Москви, — чи то на форумі ОН, чи при розмовах між Сходом і Заходом, чи на міжнародніх пресових конференціях, — треба вжити її нещадно. Московсько-большевицька кліка колоніяльних імперіялістів боїться правди, бо правда означає для неї смерть. Тому треба кидати їй в обличчя правду так часто і драстично, як тільки це можливо.

»Перевірка доказів виявила, що постанова про замордування Бандери вийшла від совєтського уряду«. Ці слова американця Чарльза Дж. Керстена, сказані

15-го жовтня 1962 р. перед найвищим судом вільної Німеччини не повинні ніколи піти в непам'ять. Їх треба безперервно повторювати, кричати і розтрублювати, щоб Москва їх чула. Ніколи не забувати, завжди про це говорити! Тоді прийде те, що висловив Керстен на закінчення своєї знаменитої світово-політичної промови:

»Ствердження цього суду, що большевицький уряд є конспіративним організатором цих мордів, проникне у свідомість цілого світу. Таке ствердження, наче меч архангела Михаїла, здемаскує совєтсько-російських провідників і покаже людству їх справжню істоту. Це зменшить їхню потугу, якою вони послуговуються для втримування народів у невільництві та для загрожування світові війною. Коли такий буде вислід процесу проти Сташинського, то справа свободи і миру піде вперед; і тоді смерть Бандери не була даремна«.

Маршує Осер. ім. Б. Хмельницького, Клівленд, ЗДА.

МІЙ НЕЗАБУТНІЙ БАТЬКО

СЛОВО НАТАЛКИ БАНДЕРИ НА ПРОЦЕСІ В КАРЛЬСРУГЕ, 15. X. 1962.

Наталка Бандера, дочка сл. пам. Провідника Степана Бандери, мала змогу виступити на процесі в Карльсруге, після промови прокурорів і адвокатів-співобвинувачів. Вона виголосила своє слово 15-го жовтня 1962 р., саме в третю річницю смерти свого Батька. Нижче подаємо її слово в українському перекладі.

*

Високий Суде!

Дозвольте мені, як членові родини мого замордованого Батька Степана Бандери, в заступництві моєї Мами Ярослави Бандери, висловити Високому Сенатові подяку за уділення мені слова. З уваги на твердження обвинуваченого в його зізнаннях, що він під час своєї діяльности в КҐБ був переконаний, начебто мій Батько був зрадником України, я хотіла б представити мого Батька таким, яким я його ношу в глибині мого серця.

Якраз сьогодні минає три роки, коли мій Батько помер в дорозі до лікарні. За свідченням підсудного, мій покійний Батько був підступно замордований з допомогою отруйної зброї.

Це не перший і не єдиний морд у нашій родині. Майже вся родина мого покійного Батька і моєї Матері загинула з руки ворога. Мої батьки походять з української греко-католицької священичої родини. Саме в той час головно священики та учителі розбуджували національну свідомість українського народу, передусім же селянства. Батько моєї Мами, о. Василь Опарівський, був польовим священиком української армії під час першої світової війни і загинув в бою проти поляків. Моя бабуся, тоді ледве 20-річна, залишилася сама з двома дітьми — моєю Мамою Ярославою і її братом Левом — та мусіла як учителька пробиватися крізь життя. Як учителька вона також причинилася до повного національного усвідомлення українського селянства.

І моя бабуся і мій дядько Лев загинули під час другої світової війни. У зв'язку з викриттям одного атентату, поляки після довшого ув'язання розстріляли мого невинного дядька. Ми ніколи не довідалися, серед яких обставин загинула моя бабуся; ми знаємо тільки те, що її замордовано, коли вона повернулася з Польщі до свого рідного села.

Мій покійний Батько так само походив із священичої родини. Він мав трьох братів і

три сестри. Його мама, а моя бабуся, померла молодою на чахотку і залишила свого чоловіка, а мого дідуся, о. Андрія Бандеру з 7 дітьми. Мій дідусь о. Андрій Бандера виховав своїх дітей в релігійному і національному дусі, так що вони вже як студенти включилися в боротьбу за визволення України.

Двох братів мого Батька (Василя і Олексу Бандерів) закатовано під час другої світової війни в концтаборі Авшвіці, а мого дідуся з його найстаршою донькою вивезли большевики на Сибір.

Після ув'язнення мого Батька в кацеті Захсенгавзен, моя Мама восени 1941 р. приїхала зі мною (тримісячною дитиною) до Берліну, щоб бути недалеко свого мужа. Наша родина жила в дуже важких обставинах, що сильно послабило нерви моєї Мами. Від часу, коли мого Батька німці випустили з кацету і він почав організувати Закордонні Частини ОУН, ми мусіли постійно ховатися, щоб не викрито місця нашого замешкання. Місцями нашого перебування в Німеччині й Австрії до 1948 р. були Берлін, Інсбрук, Зефельд, потім Мюнхен, Гільдесгайм, врешті самотня хата в лісі поблизу Штрасберґу.

В самотній хаті в лісі наша родина (в 1947 р. нас було вже троє дітей) жила стиснена в одній кімнаті, де не було навіть електрики. В той час ми діти довго хворіли на коклюш і кір та були недоживлені. Я ходила тоді до сільської школи в Зекінґ і, маючи лише шість років, мусіла щоденно відбувати шість кілометрів дороги через ліс.

В 1948-1950 роках ми жили, без нашого Батька, під прибраним прізвищем в таборі для українських утікачів біля Міттенвальду. Батько відвідував нас кілька разів на рік. Я пригадую собі, що одного разу, важко хворіючи на запалення середнього вуха, я запитала Маму, хто є цей чужий пан, який схилився над моїм ліжком і гладить мене. Я цілковито забула свого Батька.

В 1950-1954 роках ми жили в малому селі Брайтбрун над Аммерзее, і мій Батько відвідував нас уже частіше, а згодом бував удома майже кожного дня. Проте моя Мати постійно побоювалася за життя нашого Батька, на яке чигали большевики; так само переслідувала її думка, що він може загинути в нещасливому випадку під час їзди додому. Все ж таки ці чотири роки були найспокійніші та найщасливіші в житті моєї Матері, яка добре почувалася між мешканцями села і зжилася з ними. Щойно пізніше я зрозуміла, що на нас полювали совєтсько-московські репатріяційні комісії та аґенти.

Рік 1952 був особливо небезпечний для нас, і ми з Батьком переховувалися впродовж кількох місяців у маленькому селі Оберав біля Ґарміш-Партенкірхен. Нещастя хотіло, що всі троє дітей захворіли на запалення залоз і мусіли впродовж двох місяців лежати в ліжку.

Під час тих чотирьох років ми були цілковито відірвані від українців, а це загрожувало нам, дітям, повним відчуженням від українства. Але мій Батько, не зважаючи на свою відповідальну і виснажливу працю, знаходив ще досить часу для того, щоб мене вчити української історії, географії та літератури, як теж спонукував мене до читання українських книжок. Мій брат і сестра, ще

заки пішли до німецької народньої школи, маючи 5 чи 4 років, уже навчилися читати і писати по-українськи.

В той час я ще не знала, ким був мій Батько, хоч і не могла собі пояснити, чому ми змінили наше прізвище; але я не відважилася запитати про це Батька.

В 1954 р. ми переїхали до Мюнхену, головно тому, щоб заощадити Батькові щоденної небезпечної їзди (80 км.), як теж тому, що тут для дітей кращі можливості вчитися.

Маючи тринадцять років, я почала читати українські газети і читала багато про Степана Бандеру. З бігом часу, на підставі різних обсервацій, постійної зміни прізвища, як теж через факт, що навколо мого Батька завжди було багато людей, в мене виникли певні здогади. Коли раз один знайомий проговорився. то я вже була певна, що Бандера — це мій Батько. Вже тоді я собі усвідомила, що я не смію прозрадити цього моїм молодшим сестрі та братові; було б дуже небезпечно, якщо б малі діти через свою наївність у чомусь проговорилися.

Від 1954 до 1960 р., ще рік по смерті мого Батька, жили ми в Мюнхені.

Мій покійний Батько був утомлений постійною охороною і деколи був не обережний. Він твердо вірив, що стоїть під особливою Божою охороною, і говорив: якщо мене хочуть спрятати зі світу, то знайдуть спосіб зліквідувати мене разом з охороною. Він їздив своїм автом до української католицької церкви, де підсудний вперше його побачив.

Підсудний твердить, що через вагання і докори совісти він не виконав скритовбивства в травні 1959 р. В той час було відомо, що мій Батько особливо загрожений, і тому зміцнено його охорону.

Сьогодні, в три роки по смерті мого Батька, я говорю в першу чергу від імени моєї Мами. яка віддала свою молодість моєму Батькові та своїм дітям.

Я хочу ще повернутися до зізнань підсудного, де він говорить, яким цинічним способом Сергєй його заспокоював, кажучи, що діти Бандери будуть йому ще »вдячні« за цей вчинок. Ця цинічна заввага вказує на те, що КҐБ плянувало схопити нас дітей, вивезти нас до Совєтського Союзу, зламати наш опір жахливими засобами, що там сьогодні практикуються, і зробити з нас комуністів, щоб ми засуджували нашого рідного Батька. Саме таким способом пробувано виховати на комуніста сина генерала Тараса Чупринки, Головного Командира УПА, який загинув у 1950 р. в Білогорщі в Західній Україні. Сергєєві мусіло бути ясно, що це єдиний спосіб допровадити нас дітей до такого ставлення.

Мій незабутній Батько виховав нас в любові до Бога й України. Він був глибоко віруючим християнином і загинув за Бога та незалежну вільну Україну — за свободу всього світу.

Мій блаженної пам'яти Батько, який уосіблював цей великий ідеал, залишиться провідною зіркою всього мого життя, мого брата і моєї сестри та української молоді.

Молодь поневоленої України

ДОПОВІДЬ ПРОЧИТАНА НА VII СВІТОВОМУ КОНҐРЕСІ СУМ

Петро КІЗКО

Якщо говорити про нашу молодь в Україні загально, без пов'язання її з літературою, то, мабуть, найкраще свідоцтво дав їй сам ворог наш. Цьогорічний липневий пленум ЦК компартії в Україні в своїй постанові про посилення ідеологічної роботи дав таку характеристику нашій молоді на рідних землях:

»... Обкомам, міськкомам, райкомам партії, ЦК ЛКСМУ, партійним і комсомольським організаціям докорінно поліпшити ідейно-виховну роботу серед молоді, звернути особливу увагу на формування у юнаків і дівчат марксистсько-ленінського світогляду, на їх трудове, моральне і естетичне виховання... Треба рішуче боротися, — кажеться далі в згаданій постанові, — з проявами буржуазної ідеології, аполітичности, обивательщини серед молоді... Необхідно... вище піднести рівень навчально-виховної роботи у вузах (вищих школах, — П.К.), посилити ролю школи і вчителя у формуванні матеріялістичного світогляду учнів«.

Думаю, що висловлю нашу загальну думку, коли скажу, що така характеристика нашої молоді самим ворогом добра. Бо коли ворог каже про несприйняття молоддю України безглуздих, утопійних і антинародніх ідей побудови т. зв. комуністичного суспільства, коли московські ставленики в Києві обвинувачують українську молодь в аполітичності, наявності в неї »буржуазної« ідеології, а під »буржуазною« ідеологією треба розуміти українську, національну ідеологію, — то це значить, що наша молодь в Україні в своїй більшості національно здорова, відпірна на найбільш суворі утиски окупанта.

Про цю відпорність можна наводити безліч фактів. Большевицька преса публікує низку матеріялів про те, що комсомольська молодь пасивно ставиться до своїх організаційних обов'язків, не ходить на збори, не сплачує членських комсомольських вкладок; дівчата і хлопці, приналежні до комсомолу, беруть таємні церковні шлю-

би, ходять на релігійні відправи, співають недозволених большевицькою цензурою пісень, влаштовують забави із танцями, які несумісні з комуністичною мораллю і т. д. В романі Вадима Собка »Нам спокій тільки сниться« показується, що навіть у такому робітничому центрі України, як Донбас, молодь творить підпільні релігійні й національні, антисовєтські групи. Свого часу большевицька преса гостро напала на юнаків і дівчат робітничого міста Дніпропетрівське за те, що вони масово хо-

На закінчення табору юнацтво СУМ у Бельгії одержало нові однострої і відзнаки за зложені іспити.

дять на релігійні проповіді сектантів, як загально називають большевики всіх, хто проповідує Христову віру.

Нещодавно в газеті »Правда України« опубліковано виступ міністра внутрішніх справ УССР І. Головченка, у якому знову говориться про наявність »буржуазних решток« серед української молоді. З того виступу довідуємося, що багато юнаків у Києві носять з собою зброю. Головченко каже, що цю зброю вони дістають з »темних джерел« або виробляють самі. При чому тут не йде про окремі випадки, — заявив Головченко, — але про масове явище. Очевидно, цей з дозволу сказати »міністер« характеризує ці явища як бандитизм і злочинність молоді столиці України. Але скільки ми знаємо, що большевики кожний національно-патріотичний прояв спротиву московському окупантові кваліфікують як »бандитизм«, то можна думати, що і у випадку ношення київською молоддю зброї йдеться не про звичайну побутовщину, а про політичний характер того явища.

Прояви більш або менш активного спротиву з боку української молоді московсько-большевицькому режимові, спроби зберегти українську національну самобутність, не дати ворогові зіпхнути українську культуру у »всеобщий московський катьолок«, — можна бачити теж і в українській підсовєтській літературі. Розбудовуючи та утверджуючи свою деспотично-терористичну владу в Україні, московський большевизм ще в 1930-х роках фізично винищив був десятки й сотні письменників, поетів, драматургів з передової української літературної молоді, прагнучи тим самим »прочистити« собі дорогу для успішного виконання московсько-імперіялістичних, антинародніх плянів. Розрахунок ворога в тому напрямі провалився. По знищених або засланих і загинулих безслідно в українську підсовєтську літературу прийшли нові, молоді кадри, які своїм свіжим, оригінальним поетичним або белетристичним словом, новою формою і новим стилем, що загально звуть новаторством, завдали московській методі в літературі, т. зв. соцреалізмові (його творцем і натхненником був Маєким Ґорький) дошкульного удару. Цей »свіжий вітер« української літературної молоді налякав московських цензорів в Україні і вони зчинили великий вереск проти такої сміливости молодих. Тим цензором справді було і є чого лякатися:

На світі можна жить без
[еталонів,
по-різному дивитися на світ —
широкими очима,
з-під долоні,
крізь пальці,
у кватирку,
з-за воріт.

Від того світ не зміниться ні
[трохи.
А все залежить від людських
[зіниць:
в широких відобразиться
[епоха,
у звужених — збіговисько
[дрібниць.

Ці слова належать молодій, дуже талановитій, оригінальній і своєрідній поетесі Ліні Костенко. Нема місця на докладнішу аналізу цього справді багатозначущого вірша, скажу тільки загально: цей вірш гострим вістрям обертається проти самих большевицько-московських цензорів, які в своєму соцреалістичному збіднінні такі жалюгідні, що не раз у звичайному, сказати б, ні в чому невинному поетичному рядку дошукуються »контрреволюційних замислів« поета. Ось, наприклад, ця ж поетеса написала такого, суто ліричного, теж знаменитого з усіх поглядів, вірша:

Птиці зелені
у пізню пору
спати злетілись
на жовту глицю
птиці зелені,
зелені птиці.
Крилами били,
пера губили,
голови сизі
низько хилили.
Пні навкруги —
їхні родичі кровні.
Зрізи на пнях —
наче місяць у повні...
Що ж вам ще треба?
Маєте місяць.
Маєте небо.
Та на зорі
в золотаву пору
птиці зелені
рвонулись вгору.
Тільки злетіть
не змогли, не зуміли:
тісно було,
переплутались крила.

Якийсь партійний відпоручний у літературі П. Іванов у журналі »Комуніст України« обвинуватив Ліну Костенко, що вона має »невірне спрямування« в своїх творах. Особливо гострій критиці піддався і цей наведений вірш.

Поет Василь Швець опублікував був у журналі »Вітчизна« досить цікаву, оригінальну своїм задумом і формою поему »Між вітром і дощем«. В тій поемі змальовується гірку долю української сільської дівчини під большевицькою займанщиною. Доведена до розпуки різними інтригами »нових людей« совєто-московського типу, героїня поеми Хима так говорить до свого батька — генерала совармії, який покинув її ще малям із матір'ю:

Немає гіршого злочинства і
[хули,
ніж зрада совісти, любови,
[правди, чести.
На шибеницю їх або на
[перехресті

Збірка! Сумівки в таборі у Бельгії.

за день повішати — всіх
[зрадників . . . Усіх!
Тоді б від горя світ очисти-
[тися міг.
Дихнули люди скрізь по-
[легшено, спокійно.

Очевидно, і цей вірш Василя Швеця зазнав гострої атаки і в безлічі цензурно-критичних статтях авторові »рекомендувалося« (то значить наказувалося) виправити й змінити поему.

До групи молодих талановитих поетів і поетес, які виступили в літературі ще перед війною або одразу після війни, слід зарахувати ще такі імена, як Микола Гірняк, Іван Хоменко, Тамара Коломієць та інші.

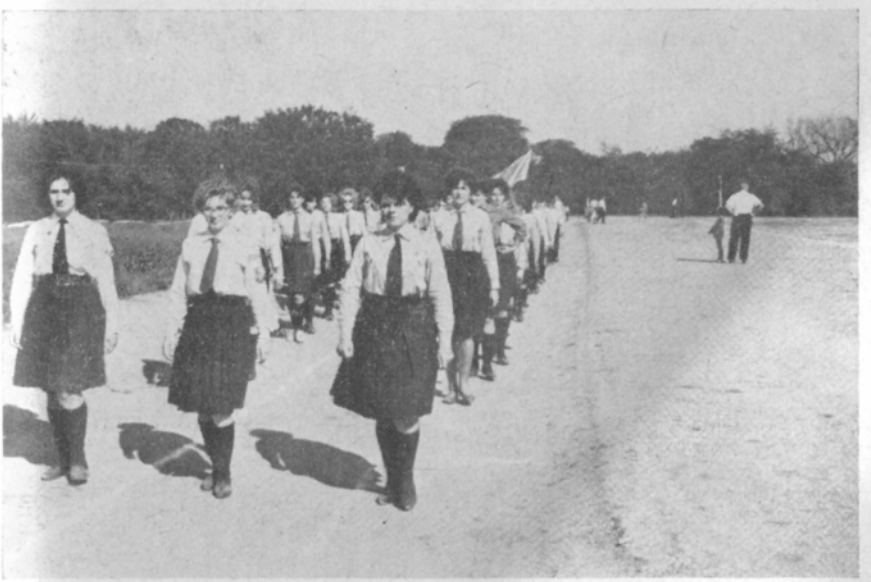
Характеристичним у процесах, які відбувалися та відбуваються в українській підсовєтській молодій літературі, є той факт, що большевикам ніяк не вдається

справитися з вище наведеними проявами. Окупант України, попри всю його нагінку на молодих літераторів, безсилий не тільки ліквідувати, а й зупинити хвилі свіжого подиху. Ще не вщух як слід бій большевиків із згаданою групою молодих літераторів, як на арену української підсовєтської літератури оце зовсім недавно, бо якийсь рік тому, виступили нові імена самобутніх поетів і прозаїків: Микола Вінграновський, Іван Драч, Віталій Коротич, Євген Гуцало, Валерій Шевчук, Микола Біднина, Юрій Коваль та ін. Навколо цієї групи молодих літераторів большевицька критика зчинила шалений галас. Справа в тому, що московські ставленики в Україні, їхні відпоручні критики й літературознавці, знову таки, налякалися того, що ця група молодих свіжістю й оригінальністю своїх творів, своїм власним мистецько-літературним голосом, своїм власним »Я« в літературі, — усією своєю літературною поставою випнулася понад голови, стали вище понад таких большевицько-московських підлизайків, придворно-партійних трубадурів із старшого покоління письменників, як Павло Усенко, Микола Шеремет, Іван Нехода, Валентин Бичко, та навіть Тичина і Сосюра — з поетів, а Андрій Головко, Петро Панч, Юрій Смолич і інші — з прозаїків. Саме це протиставлення молодих старій ґенерації письменників найбільше занепокоїло большевиків. Це дало привід до розмови навіть на спеціяльному засіданні президії Спілки письменників України в червні 1962 року, де підкреслювалося »особливу шкідливість для розвитку літератури, для консолідації письменницьких сил на допомогу партії... групівницької тенденції протиставити молодих літераторів старшим товаришам«. А в уже згадуваній постанові пленум ЦК компартії в Україні на цю тему говориться так: »Деякі письменники, художники, композитори, особливо з числа молоді, не дооцінюють значення методу соціялістичного реалізму, неправильно тлумачать новаторство і традиції в художній творчості, іноді намагаються протиставити мистецьку молодь старшому поколінню мистців«.

Отже, виходить парадоксальний факт: большевицько-московські володарі виступають тепер з гострою атакою проти тої молоді, яку вони самі виховували і на всебічну підтримку яких розраховували! Та молодь, що її компартія і уряд вважали за »свою«, виявляється, раптом стає для них чужою. Це — знаменний факт для характеристики взаємовідносин у нашій поневоленій Батьківщині між сучасною молоддю і большевицьким окупантом.

Відрадним явищем для нас усіх є той факт, що молода літературна ґенерація в Україні має теж своїх оборонців. Так, наприклад, в одному з совєтських літературних журналів появилася стаття молодого критика, Івана Світличного, в якій він бештає таких партійно-урядових вислужників, як поет-невдаха Микола Шеремет, за їхні безпідставні напади на поета Драча. Знову ж у »Літературній Україні« за 10 серпня 1962 року передруковано з »Вечірнього Києва« статтю широко відомого і найталановитішого сучасного поета України Максима Рильського під наголовком »Батьки і діти«, в якій автор пише: »З'явилася фаланга молодих здібних людей (у статті Рильського мовиться про Коротича, Драча і Вінграновського, — П.К.), це очевидний факт, якому треба радіти. Не обійшлось і без деякого нездорового шуму навколо цієї появи, — тут уже радіти нічого«.

Для ширшої характеристики стану української молоді під большевиками наведу ще два літературні прозові твори. Це — повість Анатолія Хорунжого »Ковила« та оповідання Миколи Шумила »Я — твій брат«. По-

Осередок Ю. СУМ-у ім. Пилипа Орлика, Дітройт, ЗДА. Здвиг — Захід.

Польова Служба Божа на Сумівському Здвизі на таборі »Веселка«, Канада, в міс. серпні 1962 р. Зліва: о. М. Стек, о. М. Цукровський, о. Я. Бенеш.

вість Хорунжого присвячена темі про життя вивезеної большевиками української молоді на цілинні землі Казахстану. Письменник подає образи жахливої дійсности того життя: »В другій кімнаті стояло троє ліжок: на двох лежала зібгана, вже брудна, незастелена з ночі постіль, від якої завжди швидко одводиш очі, третє було застелене грубошерстною, темнозеленою ковдрою. . . . Тепер мені тут здавалося особливо непривітно; груба (піч — ред.), стіл, дві табуретки, умивальник, цинковий сірий бачок для води, повна паперів та всякої всячини шафа робили кімнату вкрай тісною і непривітною. На столі, на підвіконні, на плитці, на поличці умивальника — скрізь, де тільки можна щось притулити, лежали сірі, запилені речі.

. . . Я був голодний, як вовк, а в чемодані ще залишилися пиріжки й коржики, зготовлені руками матері.

За їжею я почув тихий хриплий спів, який можна б було прийняти і за якесь дзижчання. Я прислухався, озирнувся по кімнаті — репродуктора ніде не було.

А жене скажі слово прощальное,
Передай кольцо обручальное.

Та що це справді? Сумна сопка, пісня про смерть, вітер свистить за вікном. Мене все це починає гнітити. Мені уявляється Булан серед хуртовини. Закуйовджений, обмерзлий, він ішов, падав, зводився на коліна, підносив над собою руки, гукав у

білу каламуть і знову падав прямо обличчям у сніг. Ось його зовсім замело, завалило снігом. Та він ще поворухнувся, підвівся на ліктях і поплазував, подерся вгору по сопці. Нащо вона стала на його важкій, смертній дорозі?.. Підломилися й руки, ткнувся він обличчям у сніг і застиг, закам'янів. Я подумав, що таке може статися тут і зі мною і мене стало жаль себе...«

Так письменник передає кінець життя молодого українського інженера-техніка Білана з Києва, що, лишивши вдома дружину і маленьку дитину, хотів був у заметіль добратися до поштової станції й надати листа рідним, але в дорозі на горбі (сопці) замерз...

Така трагічна доля наших молодих виселенців з України на цілинні землі Казахстану.

Не менш трагічний образ бачимо в оповіданні Шумила »Я — твій брат«. Молода дівчина Олеся, лишившися круглою сиротою, розшукує свого рідного брата, голос якого ніби все чує в радіо. Радіодиктор, молодий хлопець, дізнавшися про муки дівчини, хоч і не був рідним братом Олесі, сказав їй, що саме він є її братом. Щастю Олесі не було кінця! Вона тепер не сама, вона має брата. Але ось молодого радіодиктора, Юру, що назвав себе братом Олесі, вражає болюча вістка: Олеся померла. Юра їде в село, де мали ховати Олесю.

»Юру чекали і, видно, одразу догадалися, що це він. Якась дівчина його перестріла, питаючи:

— Ви — брат Юра?

Він кивнув головою і став біля труни. Ось вона — сестриця... Склала тонкі рученьки і заспокоїлась по той бік страждань. Юра глянув — і впевнився: личко кругле, такий же куций носик і на лівій щоці родимка. На сирітське щастя.

Кругом зашепотіли:

— Брат, брат...

— Знайшов сестру!

Хтось заголосив. Зайшлися плачем дівчата.

— Ось коли довелось їм зустрітися...

Юра нахилився, приторкнувся устами до холодного чола снігуроньки-сироти, що хотіла людям робити добро... Підвів голову. В очах усе попливло. Защеміло в грудях, підкотилось під горло і полилися рясні пекучі сльози... Плакав і не міг спинитися. Разом з ним заридали і труби оркестри... Люди дивилися на таку незвичайну зустріч брата з сестрою і їх розбирали жалощі, дівчата ще дужче схлипували й голосили.

— Од чого вона вмерла? — глухо спитав Юра. — Скажіть, дівчата...

— Од чого вмерла? Простудилась! Отам!... Там — протяг: коня простудити можна... Запалення легенів з обох боків. А

в неї — хворе серце. Ускладнення. За три дні — згоріла!«

Мова йде про гуртожиток, у якому жили молоді робітниці, а з ними й жертва большевицького варварства — сирота Олеся.

Варто відзначити, що повість Хорунжого »Ковила« видавництво ЦК комсомолу України в Києві відмовилося видавати окремою книжкою, бо в тому творі, мовляв, неправильно відображено життя молодих цілинників. Оповідання Шумила »Я — твій брат« також зустріло відповідну критику. Це ще раз потверджує про те, що большевики всіляко намагаються не пустити в світ правди про ті всі муки і страждання, що їх переживає український народ, у тому українська молодь, під московською займанщиною.

Проте, вже наведені тут приклади тих процесів, які відбуваються в житті української підсовєтської молоді як на літературному, так і на релігійно-національному й політичному відтинках, є живим свідоцтвом того, як большевикам доводиться важко реалізувати їхні антинародні, московсько-колонізаційні пляни.

Звідки в нашої молоді на Рідних Землях береться така сила відпорности окупантові? З яких джерел?

Ця сила і ці джерела — в батьківсько-материнській мові, їх пісні, молитві, у їхніх ніде не публікованих, не сказаних на офіційних мітинґах чи зборах оповіданнях про минуле України, про те, як батьки сучасної молоді, їхні діди й прадіди боролися й гинули за свої одвічні людські права вільно жити на своїй землі, мати свою власну державу, якою б керували свої, українські люди, а не понасилані з далекої дикої Московщини. Це передання з покоління в покоління — батьками й матерями, старшими сестрами і братами — тих подій, які відбувалися в часи визвольних змагань 1917-20-х років, це розповіді про страшні голодові часи 1932-33-х років, про процес большевицьких народовбивників над провідними членами Спілки Визволення України та Спілки Української Молоді в Харкові; це усне, пстаємне передання один одному про героїчні часи революційної дії ОУН-УПА проти московсько-большевицьких і німецько-гітлерівських загарбників. Нарешті, ця сила і ці джерела — в казкових природних краєвидах української землі, в чарівних гаях і левадах, лісах і садах, степах і горах, річках і озерах, у всьому тому, що робить Україну краєм, якому за своїм природним багатством немає в світі рівного! Стисло кажучи, українська молодь черпає силу для свого існування й боротьби за краще майбутнє з вічно живих, безсмертних традицій української нації, для по-

долання яких не вистачить і три Москви! Тому нехай лихий та жорстокий ворог щастя і добра українського — ненаситна Москва-загарбниця не думає, що їй будь-коли вдасться остаточно перемогти Україну і здушити її в своїх кровожадних хижацьких тенетах. Скорше вона провалиться сама з усіма своїми наймитами-бестіями, всеодно, якого роду. А нас усіх, у тому й нашу поневолену молодь в Україні, хай підносить до дальшої боротьби священний заповіт нашого великого Пророка:

. . . Домовина
Розвалиться, а з-під неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить,
І помоляться на волі
Невольничі діти.

Піднесення прапору в таборі »Волинь«, Клівленд ЗДА.

Вправи старших юначок вінками під час Сумівського Здвигу у таборі »Веселка« біля Аштону, Онтаріо, Канада.

СТАРШІ СИНИ

А. ВИСОЧЕНКО

(Ескізи)

І ось ми знайомимося... Але наперед хочу докладніше сказати де саме та в яких обставинах.

Сталося це в українському морі, коли їхали... верхи на конях. Він показався з-за одного горба, а я з-за другого, а далі, виявилося, дорога нам слалася спільна, до того вже широка, аж до самого місця призначення...

Море, коні, горби, дорога, ніби все те не згоджується між собою, ніби не в'яжеться до купи, проте так було справді, так виглядала дійсність.

Ми пробиралися вздовж гірських пасм, спочатку окремо кожний собі вузенькими стежками, аж поки не вибралися на битий шлях, що веде до головного містечка в цій хліборобській смузі півдня естада Парана. Тут зосередження давніх поселень українських селян-колоністів і мало не суцільних. Тому Малетенщину загально прийнято називати українським морем. До першого-ліпшого зустрічного сміливо звертаєтесь: — Слава Ісусу Христу! — і від нього діс-

танете привітну належну відповідь. Навіть в офіційних установах на Малетенщині скрізь знайдете службовців, які в розмовах з відвідувачами, охоче переходять на українську мову. Церкви тут теж переважно побудовані в українському стилі і правлять в них так само, як колись правили в Галичині.

Тепер, гадаю, все ясно й зрозуміло, тому повертаю до знайомства.

Мій співдорожній — парубок років двадцяти трьох. Він — місцевий, з Третьої Колонії біля самого міста Малет. Хлопець жилавий, поставний, хвацько тримається на коні. З перших же слів, він відразу зацікавив мене. Власне, коли випадковий зустрічний назвав своє ім'я й прізвище, я відразу почав ставити йому різні запитання, на все дістаючи річеві, переконливі відповіді.

Ім'я й прізвище його — історичні, становлять собою одну з прикрас героїчної української Козаччини. Доволі швидко довідуюся, що парубок належить уже до третього покоління наших людей, роджених на бразілійській землі. Він сам особливо підкреслює для мене, що в кожному поколінні їхнього роду, старший син завжди має те саме ім'я, що й він.

— Так у нас ведеться від віків! — гордо кидає в мій бік.

Повільно їдучи, ми в розмові перебираємо сторінки української історії, на якій парубок не погано розуміється, хоч закінчив тільки початкову школу, звичайно, бразілійську, де цього предмету не вивчають. Того найбільше навчив його рідний тато, трохи священики, а також українські книжки, які він залюбки читає.

— Ми дома маємо твори Грушевського, Крип'якевича, Дорошенка, Кащенка, Чайківського, Куліша і »Кобзаря« Тараса Шевченка, — у продовженні розповідає зустрічний.

В подальшому виявляється, що він доволі добре орієнтується і в географії України, має уяву про її міста, села, річки. Не чужі йому й справи сучасного становища батьківщини предків:

— Москалі панують там, але їхній владі невдовзі прийде кінець! — твердо й рішуче вимовляє молодий чоловік.

— Так ви кажете, що у вашому роді кожний старший син має те саме ім'я, що й славний козацький полководець? — Знову, так би мовити для підтвердження, повертаюся до початку нашого знайомства.

— Авже ж, ім'я й прізвище, з віку в вік це у нас ведеться...

Мій випадковий співдорожний, уродженець Третьої Колонії біля Малету, розташованій в естаді Парана на бразілійській землі, називається: *Северин НАЛИВАЙКО.*

* * *

Це така складна історія, що просто не знаєш звідки краще взятися її викладати. Хочеться відразу сказати і про одне, і про друге, і про третє... Але подібне бажання не здійсниме, одним словом чи реченням усього не охопиш, не убгаєш різні справи й події в щось таке маленьке, як наперсток, в щось таке, що його з першого погляду видно, як на долоні. Подивіться самі, ось уже старша людина перехилилась до мене через стіл, тихим голосом повільно з'ясовує окремі подробиці; тут перед очима виринає усіяний голками фабричних димарів та височезними териконами Донбас; раптом миготить красуня з Ріо де Жанейро, незрівняна каріока...

Хіба що з неї, з каріоки почати? Направду, варта уваги дівчина. Трохи віддаля дивишся на неї і уявляєш, що то рухається... малюнок, виконаний добре підстругаиим олівцем. В очі кидаються лише контури, лише риси, кимось виведені рішуче і непомильно. Тоненька, змійкувата постать ,десь посередині перетинається майже до останку, до... більше не можна, бо інакше, чого доброго, ще роздвоїться... Не панна, а павиночка і метеликову легкість її вишуканої ходи ще виразніше підкреслює коливання за вітром ажурної спіднички.

Вона, каріока, сьогодні дуже поспішає. Має відбутися генеральна проба перед завтрішнім днем. О, як чарівно виглядає в її уяві те завтра!

Незміримий для ока військовий полігон. На тлі яскравого сонця — весняно свіжі білі мундури молодих офіцерів. Довгими шеренгами виструнчилися вони в центрі площі. Довкола ж — десятки тисяч людей уважно приглядаються випускній урочистості. Вчорашні слухачі військових шкіл, сьогодні вже офіцери, з усіма належними їм відзнаками, тільки ще без шабель.

Аж надходить момент, коли радіо-гучномовці на весь полігон передають нову голосну команду. І тоді з загального натовпу злітають рясним роєм чудові метелики — ґрандіозні каріоки, в руках кожної з них блискуча шабля.

Потужні оркестри виконують бравурні марші, зривається буря оплесків та привітальних вигуків, на струнко стає військовий міністер... Каріоки навішують шаблі молодим офіцерам...

І прийшов завтрішній день, і був випуск молодих офіцерів, але на ньому не було згаданої нами каріоки, замість неї, шаблю одному з випускників навішувала його мати, що в останню хвилину приїхала до Ріо де Жанейро з далекої бразілійської провінції...

* * *

Вже за північ, а ми все ще сидимо, все ніяк не докінчимо розмови. Власне, я тільки слу-

хаю, обмежуюсь самими коротенькими запитаннями, а говорить той другий, мій співбесідник.

На столі блимає невеличка гасова лямпа, під тьмяне світло якої ми попиваємо запашне шамате, тобто місцевий чай.

Я приїхав сюди ще за дня, пересікши навскоси маленьким човником ріку Іґвасу. Таким чином залишив Парану, а опинився в Санта Катаріні, в іншому естаді. До цього місця можна також дістатися горами, але то вийде знач'но далі, довше та й не зовсім зручно.

Від берега аж до гір простягнулася величенька нива, майже рівна. Середину її займає подвір'я на три окремих хати, кожна в садку, а над усім височіє клясичний український колодязь-журавель; біля нього, в довгих жолобах, завжди повно води, для худоби. Господарські будівлі стоять подалі від подвір'я, з останнім їх єднає на два боки обнесений плотом доволі широкий коридор.

Так розташований хутір одного українця, відомого і в Санта Катаріні і в Парані. Сміливо кажу українця, хоч роджений він уже в Бразілії.

— Ще мій тато покійний казали, як щось в Україні зачнеться, відразу жени туди, ні в кого нічого не питайся і на ніщо особливе не очікуй. Братам у боротьбі поспішай з допомогою. Такий мій наказ тобі і всім старшим з чоловічої статі в нашому роді після мене!

Таку високу національну свідомість мав батько мого співрозмовця, звичайний малицький селянин часів Франца Йосифа. Однак, легко було йому казати, а як те виконати?

Висловлене мною вголос зауваження, господар рішуче заперечує:

— Тато, бодай в початках, діждався виконання свого заповіту.

Я, просто вилуплюю очі від здивування, мовчу, взагалі не знаю, як повестися відносно щойно почутого.

Поволі, зовсім непомітно, передо мною вимальовуються розкішні Карпати, княжий Львів, підгірська Коломия; далі йдуть Тернопіль, широкі степи Наддніпрянщини, Золотоверхий Київ, Чарівна приморська Одеса і завжди палахкотіючі та задимлені гори викинутої породи з надр вугільного Донбасу, що звуться териконами. Скрізь та всюди там бої, наступи й відступи, полони та втечі... А на тлі того всього — молодий січовий стрілець, запальний відчайдушний юнак, якого свята ідея провадить через усе, не дає йому ніде заблукати, збочити, не кажучи вже пропасти без сліду. Той юнак... мій сьогоднішній співрозмовець — власник українського хутора в естаді Санта Катаріна, в далекій від України Бразілії...

Він послухав наказу свого батька, через океан перенісся до Европи, став у лави Галицьких Українських Січових Стрільців, разом з ними пройшов величну, героїчну епопею. Коли в Україні запанувала вже московська навала, він ще пару років пожив у Донбасі, там одружився з українською дівчиною і аж тоді повернувся до Бразілії.

— Я вже старий, — продовжує хуторянин, — до війни тепер нездатний, але діти мої справжні орли, вони не посоромлять нашого імени, виконають заповіт свого діда та й мій власний.

— Думаєте, ваш старший син, коли зайде потреба, зробить так само, як і ви, поїде на Україну?

— Індик думав та й здох, — з приповідкою на устах посміхається мій знайомий. — Своє я вже віддумав і то чимало. Старшому синові не тільки дав спрямування йти в слушну хвилину в бій за Україну, а й роками готував його до того, враховуючи змінені сучасні умови. Навчився він механіки, рахівництва ще й військової штуки. І от, одного разу всі мої старання мало не пішли прахом.

Ось саме тут пішла мова про чудову каріоку, яка, в характері нареченої, мала вручити шаблю молодому офіцерові в Ріо де Жанейро, синові українського хуторянина з естада Санта Катаріна. Але ви вже знаєте, тієї шаблі вона не одягнула на плечі нашого козака, ту символічну ролю виконала його рідна мати, роджена в Донбасі. Перемогло таки тверде слово діда й батька.

— Отже, ваш один син так і не одружився? — цікавлюся справою далі.

— Я вже й онука малого маю, тільки невістки ще не бачив. Може, дасть Бог, ще колись зустрінемось з нею.

— А то чому так?

— Далеко вона звідси і син мій там, у Донбасі, чекає на слушну хвилину...

ЖЕРТВУЙТЕ

на пресовий фонд

Вашого журналу

»АВАНҐАРД«

Гетьман Іван Виговський

Людина високої освіти, блискучий стратеґ і здібний дипломат ,він за життя Хмельницького фактично був його правою рукою, виконуючи найважливіші дипломатичні доручення, як переговори і укладення угод із чужинецькими державами, та заступаючи іноді самого гетьмана.

Історик Грушевський пише про нього, що він »був чоловіком досвідченим, розумним, бувалим, некепським політиком. Ііри цьому, без сумніву, патріот український, завзятий автономіст, однодумець старшини, що разом із нею щиро бажав забезпечити свободу і незайманість України«.

Обрання Івана Виговського на гетьмана України було для Москви страшною загрозою, бо руйнувало всі її пляни.

І дійсно, тільки обнявши владу, він відразу твердою рукою

Піднесення прапору в таборі СУМ ім. ген. Т. Чупринки у Франції.

взяв курс на відрив від Москви. Негайно ж, як рівний із рівним, укладає зі Швецією договір проти Москви, відновлює союз із Кримом і цілий час утримує з ним добрі взаємини, а за рік (16 вересня 1658 року) підписує в місті Гадячі договір про військовий і економічний союз із Польщею і Литвою.

Цей договір, до якого гетьману, завдяки його дипломатичному хисту, вдалося вводити москалів в обман, остаточно підтвердив його справжні наміри і послужив причиною до одвертої з ними війни. Спішно вони починають стягати до границь України величезні військові сили, доводять їхню численність до 100 тисяч, віддають їх під командування своїх найкращих полководців, князів Трубецького і Пожарського, і рушають з цією величезною армією на Україну. Починається облога Конотопу. Та залога міста стійко тримається, аж поки не приходить гетьман зі своїми військами на допомогу. І тут 9 липня 1659 року відбувається славетний Конотопський бій, в наслідок якого переважаючий своєю силою ворог був розбитий вщент, все командування на чолі з князями взято в полон, і лише жалюгідним рештками удалося врятуватися і дістатися на московську територію.

Ось як описує цей розгром найвизначніший російський історик Соловйов у своїй 29-томовій історії Росії: »Жах і тремтіння напали на Москву. Цвіт російської кінноти вщент розбито. Воєводи в полоні. Московське царство ніколи ще не зазнало такої поразки в своїй історії. Сам цар вийшов до народу в жалібній одежі. Царську родину і державний скарб вивезено з Москви на північ, в Ярославль. Люди всіх станів день і ніч укріплювали столицю, рубали засіки, нищили шляхи, копали рови довкола міста. Цар Олексій наглядав особисто за роботою, щоб її приспішити, бо з дня на день сподівалися військ Виговського під Москвою«.

А в нашій історії це була одна з найблискучіших і грандіозних військових дій. Це була битва, яка по праву може бути занесена до найвизначніших боїв світової історії, одна з тих битв, на яких вчаться військові стратеги.

І лише несприятлива внутрішня ситуація, яка створилася в наслідок підривної розкладницької роботи Москви, не дозволила Івану Виговському віддалитися зі своїм військом з України, розгромити Московське царство і, таким чином, назавжди звільнити з-під московського ярма не тільки свій нарід, але й інші.

Та наша свободолюбна нація не перестає стреміти до цієї мети.

Інж. З. Витязь

ТАБІР СУМ »ЧОРНИЙ ЛІС«
У БЕЛЬГІЇ

Цьогорічний табір СУМ не був приміщений в лісистій околиці помимо своєї назви. На зміну гірським краєвидам Арден (Маркур 1960) та залісненим пустирям (Кельхтергуф 1961), прийшла лагідна пільна околиця 25 км. на північ від Намюр, де в невеличкому селі Еш-ан-Рефай розположена посілість з забудуваннями в формі замку. І тут знайшов приміщення наш табір. Шатра для хлопців на мураві таки перед самим замком, шатра для дівчат кількасот метрів дальше, виховний персонал та менші діти були приміщені в кімнатах.

Хоча ця місцевість приймає досить таборовиків і туристів, наш табір був мабуть першим, що залишив по собі більший слід та звернув увагу населення околиці. Перш за все своєю чисельністю — 140 дітей та 20 осіб персоналу, це вже рахується до великих таборів, а відтак своєю організацією у власному заряді й, очевидно, виховною програмою, що від початку поступала за наміченим пляном. Комендантом табору вже третій рік під ряд був п. О. Коваль.

Своєю поведінкою і послухом супроти виховників наші таборовики здобули чимало похвал. Гарне враження залишили таборові ватри, вручення емблем за зложені іспити, а передовсім закінчення табору та Здвиг 29-го серпня. Проф. о. Бутс, властитель посілости з своєю секретаркою за цей короткий час перейшли цілу душевну метамор-

фозу, — не знаючи багато про українців, він за три тижні став нашим добрим приятелем і симпатиком української визвольної справи. Очевидно, що до того причинилися часті розмови з нашим виховним персоналом, вручена йому література про Україну, а найбільше його власні спостереження.

Виховна програма на таборі була забезпечена під кожним оглядом. О. д-р Курилас, крім духовної опіки, сповняв завдання головного виховника. Пані Вітошинська та Олег Нижанківський навчали історії та української мови, проф. Ломацький — історію УПА, а п-во Дратвінські відповідали за спів і хореографію. Виховний склад доповняли пані Коваль, що завідувала справами першої допомоги та п-во Хоми. До щоденних зайнять належали гутірки, лекції українознавства, підготовка до сумівських іспитів, школа для тих, що не вміли читати по-українськи (а було їх аж 30%), наука співу, танців, прогульки, гри й забави, дозвілля. Старші юнаки і юначки виконували різні допоміжні функції.

Настрій на таборі був веселий, життєрадісний. Коли треба було перенести одну частину табору на друге місце, то наші юнаки виявилися спритними і досвідченими таборовиками, бо за короткий час шатра були розібрані і побудовані на новому місці. Правда, що до помочі був трактор з місцевого господарства, який перевіз усі речі.

Кухонний персонал вив'язувався добре і майже від початку розподіл харчів був справний. Деякий досвід залишився з минулого року, а, крім того, приміщення для кухні і їдальні далеко вигідніші за минулорічні шатра.

Влаштування табору у власному заряді виносить дешевше, але зате більше праці і клопотів. Мати власну оселю було б ще дешевше. Власна оселя це очевидно корисна річ, але з другої сторони, діти воліють що року інше місце. Це для них цікавіше і веселіше. При добрій пропаґанді на табір можна зорганізувати 200 дітей. Це однак було б неможливе, коли табір відбувався б в одній місцевості.

Цьогорічний табір закінчився. Діти роз'їхались з новими враженнями і спогадами. Вони набралися життєвого досвіду, дечого навчились, а найважніше, зжилися з українським середовищем, скріпили в собі любов до свого народу і до свого рідного. Можливо, що не всі батьки задоволені з висліду табору, чи є можливо задоволити всіх? Виховання є тяжка річ, а тим більше на таборі, де число дітей не дозволяє, щоб кожним займатися особисто, так як удома. Однак спільне має свої користі, без яких ми не можемо обійтися.

Г. О.

ЦЬОГОРІЧНІ ТАБОРИ Ю. СУМ У КАНАДІ

Таборування вже стало невід'ємною частиною організаційного життя Ю. СУМ.

В цьому році працювало *шість* таборів на терені Канади і обіймали всі осередки від Квебеку до Брітанської Колюмбії.

Перший — це »*Веселка*« біля Актону в південному Онтаріо. Це найстарший »матірний« табір. Таборування в цьому році проходили у двох турах: хлопці і дівчата по три неділі кожна група. Час, три неділі таборування, це на »Веселці« перша спроба, викликана потребою і практикою в минулому. Комендантам і виховникам і по інших таборах ясним стало зразу, що дві неділі таборування це рішуче замало. В перший тиждень юнацтво й робить те, що... банує (тужить) за домом і розглядається на новому місці поселення... Першунам все не таке, чуже і зле. Бувальці з підозрінням приглядаються старим місцям і зв'язують їх з приємними і неприємними споминами з минулого року. Всі разом чекають на неділю, бо »давно«, тому тиждень залишений »дім«, приїде до табору.

Батьки й самі затужили за відданою дитиною на чужі руки, де ні холодильника, ні телевізора, лиш казки, байки й оповідання, криклива команда і все... І синочок чи доня, що за пару днів уже почали виліковуватися з хвороби туги за домом, з приїздом матерів і бойових батьків знову розхитуються нервово. В декого маленьке серденько не видержує і хлипає: маму я хочу додому...

Очевидно матері всі однакові — »з козацького роду«, великодушно здушують свої материнські почування, а піддержавши себе патріотично на дусі, прощаються з діточками і повертаються домів.

А в понеділок невиспані і замріяні діти держать в серденьках спомини про вчора. Рівночасно болить головка, а найчастіше животик, бо якби то виглядало, щоб мами, їдучи до дітей до табору, не наситили їх так, щоб вони мали досить їжі аж до другого їх приїзду...

Медсестра жолудок скоро впорядкує, виховник нав'яже до останніх гутірок у минулому тижні і табір *починає* властиве таборування. Діти полюбили новий дім, познаходили своїх »знайомих« —полянки, деревця, сусликів, білочки, навіть огидні городові вужі, що наганяли спочатку жах, не денервують вже нікого. Навіть коли під час гутірки щось шелесне в траві, очевидно коли ту гутірку не перепроваджує головна виховниця...

Сумівські вогники запалили юні серця, розбурхали фантазію. Хлопці і дівчата складають пісні, нападають на себе коломийками, та в кривому дзеркалі показують команду або виховників. Проходять мандрівки, нічний алярм, спортові ігри. Все це об'єднало дітей і їх заінтересувало.

Дві неділі замало. Спроба з трьома неділями як мінімум повинна ввійти як правило.

Комендантом таборів на »Веселці« був голова БК В. Дейчаківський, а гол. виховником Б. Гірник.

Другий табір — це »*Верховина*«, власність монтреальського ОСУМ. Оселя природно найкраще вивінувана. Пильна праця старших сумівців та громадянства зробила з »Верховини« найкращу оселю в Канаді. Таборування на »Верховині« відбува-

лося в цьому році також у двох турах по дві неділі. Паралельно йдуть виховно-відпочинковий дівочий і хлоп'ячий та *вишкільні* підтабори, які почали дівчата.

В склад таборової команди входили: П. Бащук, комендант, заст. М. Андрухів, Марія Кінах — секретар, проф. О. Кушнір — головний виховник, Марта Саган з Бофало — головна виховниця, мґр. С. Герасимович — керівник співу і самодіяльних гуртків. Опіка над хворими була в руках медсестри пані Н. Мельник. За господарство та адміністрацію табору відповідали невтомні Д. Ковальчук та М. Безпальок. Кухня на »Верховині« добра, харчі різноманітні і багаті. Про це дбали пані: С. Гольденберґ, А. Різанова, К. Чверенко під енерґійним проводом пані Ф. Сушко.

Голосникова система запроваджена в цьому році не лише допомагає керувати табором, але в часі дозвілля передавана музика оживляє і розвеселює таборовиків, а далі тих усіх, що користають зі свіжого повітря та води.

На »Верховині« таборують, крім монтреальців, ще юнаки з Кінґстону, Оттави, Торонта і Бофало. На жаль, немає нікого з Вал Д'ор, де ЮСУМ є досить численний. В минулому діти з Вал Д'ор таборували дальше як »Верховина«, бо аж на »Веселці«.

Третій табір на сході Канади — це новозакуплений і в цьому сезоні відкритий табір біля Судбур. Судбурівці дійсно доказали, що навіть в такому »безнадійному положенні«, як тепер серед збайдужілих і скупих »політичних еміґрантів«, можна з успіхом заплянувати і виконати велике діло. В Судбурах знайшлися громадяни, що не лише жертвували десятки годин праці, але на валсний кошт двигнули частину конечної будови на оселі. Це передовсім п. *Сенів*, який дарував і побудував власним коштом паланку, та якого ентузіязм уділився і іншим.

Після недовгого часу пильної праці відкрито оселю »*Білогорща*« і на ній відбувався перший табір. Табір провадили випускники вишкільних таборів і керівники місцевого Осер. СУМ.

Четверте з черги таборування проходило на власній оселі Осер. СУМ »*Діброва*« у Форт Вільямі. Оселя мала основну хибу — брак води, але пильно шукаючи за нею, знайшли джерело і воду вже мають. В цьому році молодь таборувала лише один тиждень, а старше юнацтво було в серпні на вишкільному таборі в Вінніпеґу.

П'ятий табір — це »*Комарівка*« біля Вінніпеґу. В »Українському Парку«, що є власністю укр. кат. митрополії, положеному над великим Вінніпеґським озером, таборували в цьому році побіч ЮСУМ, пластуни та т. зв. парафіяльні діти. Сумівський табір провадила ст. юначка — кандидат на дружинника Володимира Мельник. Друга тура (хлопці) почала таборування 22 липня, а вишкільний табір для ст. юнацтва Зах. Канади почався 19 серпня. На »Комарівці« таборувало юнацтво з Ріджайни, Мус-Джо, Саскатуну, Портедж, ля Прері, Давфину і Ред Лейку. Головна виховниця — Мирося Нарожняк.

Шостий і останній в цьому році табір відбувся на оселі оо. Василіян над Голубиним озером б. Едмонтону. Оселя загосподарована дуже старанно. В таборуванні взяли участь також ЮСУМ з Ванкуверу і Калґар. В склад команди входили: М. Соханівський, В. Стебельський, Г. Процьків, П. Дацків, пані Н. Та-

ланчук та Т. Федорів. Осередок ЮСУМ в Едмонтоні має поважне число ст. юнацтва — кандидатів на дружинників. Наталя Бандера проводила тією частиною таборовиків.

В таборуваннях взяли участь члени СУМ з 30 місцевостей Захід і Схід Канади.

П. Б.

ПОТІК ЖИТТЯ В »ХОЛОДНОМУ ЯРІ«, ЗДА

На захід від містечка Фільмору, в штаті Нью-Йорк, у мальовничій, гористій околиці, списана чубатими лісками та підперезана сріблистою річкою »Трубайло« розкішно розляглася оселя СУМА »Холодний Яр«.

Історія оселі »Холодний Яр« коротка і проста, але цікава з багатьох боків.

Положення оселі та її форма — це справжні дари природи для таборування. Околиця гориста, напрочуд гарна; власні ліси, біжуча вода, клімат здоровий; сонячні теплі дні й холодноваті ночі, наче умисне створені природою у відповідь на сумівський привіт — гартуйсь.

ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР У »ХОЛОДНОМУ ЯРІ«

В цьому році на оселі »Холодний Яр« відбулися два табори. Один вишкільний для юнацтва з глибшим знанням (для II-го ступня виховників-впорядників), що його зорганізували для обох теренів — Америки й Канади обидві Крайові Управи СУМ.

Д-р Б. Стебельський з Канади був комендантом цього табору, а мґр. Є. Гановський з Америки його заступником.

КУЗНЯ ГАРТУ ЮНАЦЬКОГО ДУХА

Цьогорічний виховно-відпочинковий табір на оселі »Холодний Яр« проходив під Шевченковим кличем: »Борітеся — поборете!«, присвячений повністю 20-річчю УПА. Табір називався »Волинь« тому, щоб віддати пошану цьому клаптикові української землі, яка народила й в своїх лонах виколисала перші відділи герсїчної УПА.

Комендант табору »Волинь« інж. Микола Барицький, людина з великими вимогами до самого себе, і Рада Виховників табору вложили багато старань і трудів, але не надармо: табір пройшов з досконалим успіхом та з добрим вислідом виховної роботи.

На окреме відзначення заслуговують кілька нових спроб у веденні табору, напр., частину керівництва й виховної роботи доручено вести самому юнацтву, очевидно під наглядом та за вказівками старших. Юнацтво з цього завдання вив'язалося задовільно, а це без сумнівів успіх, крок уперед.

Особливо треба відзначити творчу працю проф. Олексія Воронина, голову Ради Виховників табору »Волинь«. Проф. О. Воронин вкладає багато фахової праці у виховну роботу. Тягар видавання таборового журналу »Юнацький Шлях« також, майже, повністю лежав на плечах, старенького, але завжди енергійного, працьовитого проф. О. Воронина.

Найбільшою нагородою для проф. Воронина будуть та любов і пошана, якими він заслужено користується серед українського Юнацтва.

Корисним у виховній праці було введення навчання повстанських і стрілецьких пісень. Навчання вів з батьківською посвятою проф. Андрій Мороз.

Новим було в таборі й мабуть найбільшою атракцією, головно для молодшого юнацтва навчан-

ня українського народнього вишивання. Не раз можна було спостерегти дуже милу картину: серед природи сиділи гуртом малята і запопадливо вишивали якісь узори, а серед них сивенька, але дуже енергійна пані Степанія Мороз, що була для цих малят і вчителькою і щирою матір'ю.

Ось таборовим майданом проходить курінь старших юначок. Виховниця пані Ірина Чучман завжди їх уміло вистроїть, а коли заспівають дзвінку повстанську пісню »Подай дівчино ручку на прощання . . .«, то вам здається, що ви справді між повстанцями в Україні.

З молодшим юнацтвом виховну роботу вела пані Олена Морозевич.

Адміністрація табору, очолена Тадеєм Михаськовим, Петром Перцаком та Володимиром Гладуном, працювала справно. Прохарчування холодноярського населення було якнайкраще.

З любов'ю матерів працювали жінки в кухні та чоловіки при різних таборових роботах, всім їм належиться наша збірна подяка.

Роблячи підсумки цьогорічного таборування юнацтва на оселі »Холодний Яр«, на першому пляні треба поставити: добірний склад команди, очолений інж. М. Барицьким, досконала програма таборування, виготовлена КУ СУМА, проведена за системою Радою Виховників табору »Волинь«.

Юнацтво в »Холодному Ярі« відзначало 20-річчя УПА поспрвжньому ділом, вивчаючи історію і бойові дії УПА, закріплюючи все це практичними тереновими вправами та інсценізаціями з тематики визвольної боротьби УПА при щотижневих сумівських ватрах.

Наближалося закінчення таборування. По »Холодному Ярі« лунали повстанські пісні »Я сьогодні від вас від'їжджаю«. Ще палахкотіла остання таборова ватра, гомоніли пісні, то знову, наче вривки вітру пролетіло дзвінко юнацьке приречення.

І знову на сході поволі розжривалися золоті очі літнього ранку. Сонце врочисто розсипалося мільярдами світел і на прощання ніжно цілувало засмалені личка юнацтва, наче хотіло сказати: передаю вам привіт з України.

Юрій Бурлака

Голова Ц.У. СУМ-у О. Коваль вітає іспитовця, що отримав відзнаки СУМ. Табір у Франції.

Ж. ПРОЦИШИН

МАМИН СИН

Гарячий лоб на холодній тюремній ґраті
плетінку хтось снує із голубиних мрій...
і спогад: Нація мала в лавках, — як в свято! —
записник бельфровий і синій глоб шкільний...

...У сорок гарних днів довкола світу!...
з рукою в Бога сміло у пазусі
— Ліндберґів лет!.. — Щодня хрестини міту
про Геракля!... Щодень у новім русі!...

Вечірнє місто!... Тисячі вогнів,
коліс, рамен і пристрасних сердець!...
Одно із них в запертому вікні
до тебе б'ється поривом крилець!...

Гей! вдарте на тривогу в сонно-п'яний дзвін!...
верх заграви, над радієвими вежами
та димами з фабрик — навис прокліn:
холодні ґрати з холодними крильцями!...

Прохаєте мене оповісти щонебудь цікаве з життя в'язнів... Я не всилі відмовити!... Одначе боюсь, що епізод, який я вам оповім, не буде такий цікавий, як ви сподіваєтеся. Навпаки, ви може назвете його навіть сумною та понурою історією, а мені, як співучасникові, закинете брак найпростішої етики. Та тямте, що життя свобідної людини — це шовкова шата на чисто вимитому тілі... Життя в'язня-ідейника, це важкоткане рядно на незагоєних ранах!...

Одну нитку з цього рядна хочу пронизати перед вашими очима крізь колісце загадок...

До нашої келії привели його нежданo так, як нежданo та швидко приводили та брали від нас сотні інших в'язнів.

Дещо більший, як середнього росту, з заляканими до краю очима, а з в'язничною постіллю під другою пахою — уявляв він непорадну та зворушливу картину, коли прохав в'язничного службовика, що замикав за ним двері:

— Пане Олійник, будь ласка, скажіть моїй матері, що я вже на новій келії! . . .

За хвилину опинився новий гість у віддихокрузі нашої 115-ки.

У нашій келії було постійно тринадцять жерунів повітря тоді, коли з правила було призначене для шістьох . . . Тепер було нас вже чотирнадцять. Мушу згори застерегтися, немов би та остання обставина мала який-небудь вплив на наше відношення до гостя! . . .

Кожний, хто має поза собою коротшу або довшу в'язничну минувшину, знає, з яким зацікавленням, ба навіть

Збірка до молитви на першому сумівському дівочому таборі у Франції.

ніжністю ставляться засудженці до інквізитів*). (У звичайних злочинців виявляється та прикмета куди простіше та брутальніше: вони тішаться, що їхнє нещастя зустріло теж інших).

Говорю це тому, щоб охоронити від небажаних приміток ядерну оцінку, якою сформував свої вступні враження про нашого гостя ветеран нашої келії, Беґарук . . .

Оцінка звучала коротко і просто:

— Мамин син! . . .

Згодом ми всі погодилися з нею.

Цікавим причинком до трагікомедій, що належали до щоденної хроніки нашого життя, був без сумніву »прогріх« Хлєбіча (так звався наш гість).

Цілий »прогріх« цього тендітного хлопця, якому поза сухою порпаниною в книжках було, здається, все інше чуже, лежав у його звичці колекціонувати всякі можливі журнали та часописи. І ось у стиртах тієї газетної макулятури знайшли у нього »щось«.

Що він сам не мав ніякого відношення до якоїсь організації, щодо цього не було для нас двох слів, дарма, що він силкувався »на позу«.

Щирість та невибачна наївність, з якою оцей помилковий в'язень оповідав те все, не підходила ніяким робом до замкнутої вдачі його досвідчених товаришів, і тому нікому із нас не здавалося, що Беґарук помилився у своїй нашвидку зробленій оцінці.

Хлєбіча кликали ми отверто »маминим сином«! Інші просто: дурнем . . .

* * *

Проте дурним Хлєбіч не був. У наших вечірніх гутірках забирав він голос із великим успіхом. Коли зважити його дев'ятнадцять літ, то він мав пересічно велике знання з усіх можливих ділянок. При цьому вмів краще як хтонебудь інший передати зміст перечитаного та думки авторів . . . Сам він був студентом прав і ми пророкували йому світле майбутнє, жартуючи, що наше місце — на лаві обвинувачених, а його — хіба за прокураторським столом.

А все ж був це у повному розумінні слова: »мамин син«... Не було дня, щоби він не писав до матері листа. В'язнична

*) Слідчий в'язень.

влада забороняла надто часто писати листи, тому більшу половину його листування завертала назад . . . Це його не бентежило і він швидко находив через нашого »надворного голяря«*) спосіб, щоби заверненого листа передати на світ.

Найбільшою його турботою була без сумніву гадка, що його побут у в'язниці відбирає більше здоров'я його матері, ніж йому самому . . . Я не сумнівався теж у тому, що кожне слівце його ранньої та вечірньої молитви було присвячене матері . . .

Її мали ми нагоду бачити щодня, завдяки одному з двох наших вікон, що виходило на міську площу, заставлену овочевими будками. Між двома крайніми з'являлася її дрібна чорна стать щодня в одну і ту саму пообідню пору дня . . . В одній руці мала вона невідступну торбину з начинням, а в другій невеличку палицю, що віддавала прислугу її зревматизованим ногам . . .

На таких »побаченнях« постать її була завжди мертва та маломовна, лише, як відходила, то в руці у неї постійно біліла хустина, яку вона судорожно прикладала до очей . . .

Чи на тлі сірих мурів в'язниці бачила вона не менше сіре обличчя свого сина, це було сумнівне з огляду на її старечі очі та розмірно велику віддаль . . . Зате син розпізнавав на її лиці чи не кожну зморшку, так пристрасно прилягав чолом до брудної ґрати, вимахуючи рівночасно рукою на знак, що він її бачить.

Раз на тиждень могли вони розмовитися із собою при слідчому судді . . . На годину перед таким побаченням ходив він схвильований до краю. Овочі і солодощі, які приносив з побачень, куплені матір'ю мабуть за останній заощаджений гріш — рідко коли їв . . . Наша тринадцятка знаменито виручала його . . .

Із біографії його матері знали ми лише, що вона вдова по залізничному урядовцеві, та що емеритальна плата дає їй змогу утримувати себе та сина трохи краще, як скромно. Кожний з нас мав теж свою маму, або тету . . . Ті останні з правила псували нам кров на побаченнях своїми заводницькими жалями та безпомічними бідьканнями, тому не мали ми і для мами Хлєбіча настільки сентименту, щоб зацікавитися дальшими подробицями її життєпису . . . Це

*) В'язничний стрижій (в'язень).

запримітив мабуть новий в'язень і про свою маму не оповідав нам більше нічого, дарма, що мав до цього охоту, головно під час своїх хронічних припливів зворушення . . .

Мабуть ця остання обставина і вплинула на те, що Хлєбіч позбувався з дня на день своєї балакучости та ставав поволі мовчуном-відлюдком . . .

У парі з тим зростав його душевний неспокій. Щораз важче доводилося йому найти місце на келії. Не розуміючи, чому його так довго держать, коли він нічим не провинився. Це і зміняло його вроджений сантимент у мелянхолію . . . Часописи і книжки, що і так з трудом добували собі доступ до нашої келії, а які він у перших днях свого побуту між нами залюбки перечитував від дошки до дошки, записуючи свої зшитки заввагами — не цікавили його тепер ні трішки. До мами теж не писав так часто, як раніше. На наші запрошування до гри в шахи, яку він теж любив, відмовляв тепер постійно. Зате просиджував цілими годинами на свому ліжку, кладучись від часу до часу горілиць, з безвиразними очима прямовісь у стелю, або слідкуючи зизом за лінією носової хрястки . . . Коли підводився з ліжка то хіба на те, щоб піти до вікна та так само бездумно губити каламутний зір у далині навіть тоді, коли на міському майдані з'являлася чорна, дрібна стать мами незмінно пообідньої пори . . . В такі хвилини не доходили до нього навіть крики вартового, який зганяв із вікон »непосидющих« в'язнів . . .

Хлєбіч був надалі предметом наших дотепів і веселого глузування. Не обороняла його від того мелянхолія, так само, як не вплинула вона ні трішки на нашу звичку кликати його »маминим сином«! . . .

* * *

Згодом зв'язки між нашою »громадою« і Хлєбічем почали рватися. Виною був тільки він сам, як той, що не хотів притримуватися точно означеної »програми ладу« на нашій келії. Дедалі Хлєбіча годі було спонукати навіть до обов'язкової вечірньої руханки, а на прохід, від якого не вільно було в нас відмовлятися, перестав він взагалі виходити. Та перелило мірку те, що Хлєбіч не брався за дижур тоді, коли приходила на нього черга . . . Робити йому докори моральної натури, було те саме, що бити горохом об стіну . . .

На вечірній нараді ми рішили виключити Хлєбіча з-поміж себе . . .

Хлєбіч здається недоцінював події . . . Так само, як не дочував і не добачував від довшого часу нас усіх . . . Не відомо, чи лікар-психіятр не розпізнав би в дивній поведінці Хлєбіча психопатичної недуги! . . . Що ж, ми лікарями-психіятрами не були! . . .

* * *

Вночі спав Хлєбіч не більше двох-трьох годин . . . Відтак сідав на краю ліжка та своїм звичаєм понурював голову в долоні . . . Так просиджував до рана, кладучися лише часдо-часу горілиць так само як і вдень . . . Ліжко Хлєбіча стояло побіч мого і буджений раптовними кивками мого сусіда запримічував це я мимоходом, розіспаними очима, які зараз клеїлися до сну . . .

Нічною поведінкою Хлєбіча зацікавився я дещо більше, коли одної ночі, пробуджений раптовим рухом ліжка, помітив я, що мій сусід швидко звівся з ліжка та прудко, нервово підійшов до віконної решітки, що виразно, чорною сіткою прорізувала прямокутний шмат вечірньої загради над містом.

Я мовчки глядів на силюет, який безшелесно повис на гратах . . . Тямлю, що з дому, який стояв просто вікна, прилягаючим одним своїм боком до в'язничної огорожі, широкою хвилею розкочував якусь крикливу оперову арію — парльофон . . .

Те, що я в припливі нежданого, давно забутого вражіння нагадав собі чарівні вечорі, проведені в театральних і танкових залях, музику, товаришів і дівчат, це була найзвичайніша, приступно пояснювана підручником логіки — асоціяція думок . . . Зате дивнішими були: гарячка, яку я помітив у себе ранком, і неоправданий у мене нічим, раптовний сантиментально-спочутливий тон у відношенні до Хлєбіча . . . Ледви помітна гарячка швидко минула, сантиментально-спочутливий тон казав мені в ночі спертися біля Хлєбіча на ґратах . . .

Не буду намагатися передати вам ті душевні хвилювання, які я пережив разом з Хлєбічем, бо втратив я багато з їхньої безпосередньости . . . Досить що:

. . . на грубих, латаних пасмах заліза хрестом поклалися дві молоді істоти. Далі мінилися цілі низки ясних світел, у яких заєдно рухалися чорні тіні . . . Ті рухливі тіні — це були *ви*, свобідні, вільні люди! . . . Для вас були незнайомі мури, огорожі та решітки, попри які ви щодня проходили. Зате аж надто знайомі були для *нас* бажання, турботи, несповнені (тому вдвоє дорогі) мрії, та »усмішки майбутнього, що були біля вас! . . . Усмішки, що їх лише молоді руки вміють виловлювати поміж зморшками обличчя, якому на чолі: *невідоме!* . . . Усмішки, що з правила ніколи не дають обіцяного, проте і на старості літ не тратять своєї вартости! . . . Оті усмішки громадою товпилися в цей час біля ваших вікон, облитих світлом . . . До них тягнулися дві пари невидних прошацьких рук . . .

У мені роз'ївся на добре кошмар, що точив моє здорове серце та плутав правильно прядені думки. Заразом, щораз частіше забувався я та ломив правила бойкоту наложені на Хлєбіча.

Дійшло до того, що й мені грозив бойкот, дарма, що я був уже засуджений та мав свої окремі права! . . .

* * *

Тої ночі я пробудився, як звичайно, по двох-трьох годинах неспокійного сну, та замість злісти негайно з ліжка, я рішився звести боротьбу з важкою потворою, що давила мої груди! . . .

На ґратах, що моторошно зазначувалися на ясному тлі міста, лежав, як звичайно, він: мелянхолік Хлєбіч . . . Тим разом його поведінка була небуденна. Перш усього: він раз-у-раз хрестився, чого ніколи не бачив я в нього в таких хвилинах! . . . А далі: його руки заметушилися біля найвищого віконця в решітці (ноги безшелесно опинилися на варцабі) . . .

Я помітив, що нашій келії доведеться бути видовищем жахливої драми . . .

Та не в тому, що зашморгнутий на холодне заліззя мотуз повис долі петлею, в якій спочила голова Хлєбіча . . .

Ні, не тому! . . . Вершок драми крився у надлюдській впертості, яку я протиставив моєму сумлінню, що настирливо штовхало мене, негайно встати та прорізати мотуз! . . .

Упертість? . . . Ні, це не була упертість! . . . Це було безнадійне зусилля позбутися з грудей нестерпного гнету,

потвори, що розсівшися за освітленими вікнами міста, простягала свої мохнаті, розчепірені пальці крізь напнятий, мов струна, силует самогуба та кігтями душила . . . душила . . . (радше: ранила).

Або ще радше, я скажу вам просто, без поетичних обиняків:

Мені грозив бойкот і я мусів рубнути по костистих, мохнатих лапах! . . .

З вільною смертю висільника конали костисті, мохнаті лапи . . . Тямлю, як із грудей уступав тягар, а з-під гортанки зісунулася сльозна, гаряча куля! . . .

Невже ж я був садистом!? . . .

* * *

Рано, ще перед киблюванням*), збудили нас крики та метушня дозорців. Кляли і були злі, мов пси . . . Боялися гарячої »сливовиці« від начальника за те, що потурали нашим проханням і не дразнили нас у ночі світлом . . . Цього самого дня мене взяли до в'язничного шпиталя з розгорілими висками! . . .

За тиждень був я знову той самий, що перед приходом висільника Хлєбіча у нашу келію! . . .

Стара Хлєбічева не перестала ходити на місце своїх щоденних побачень. З кошиком (у якому хто знає, чи й обіду не було), в одній руці та суковатою паличкою в другій, вистоювала вона на свому становищі до вечора та заєдно дивилася в наші бік . . . Часом махали ми руками так, як робив то її син, та це не робило ніякого враження на неї! . . . Так само не запримітили ми вже більше в неї білої хустини . . .

Від посмітюха Чорнобіля, який був для нас інформаційним бюром, довідалися ми, що вона була неприумна та що нема ніякої надії на її видужання! . . .

* * *

Бачу, як ваші етичні принципи осуджують мій »брак сумління«! . . . Та тямте, що тендітному законові людини із шовковою шатою на чисто вимитому тілі, не сила змагатися з правом важко тканого рядна на незагоєних ранах!

Одну нитку з цього рядна просунув я перед вашими очима крізь колісце згадок! . . .

---

*) Перша ранішня робота посмітюхів на келії.

З царини науки

ЧУДОВА НАУКОВА КАР'ЄРА
МАРҐЕРІТ ПЕРЕЙ

Марґеріт Перей, перша жінка, що належить до Французької Академії наук, живе тепер на відлюддю у малій віллі з зеленими віконницями на селі, недалеко Ніси.

Маючи 50 років вона посідала всі наукові титули, які б тільки французький науковець бажав мати. Її вважають рівною Марії Кюрі і вона також буде мати незадовго своє місце у словнику.

Але за цю славу Марґеріт Перей заплатила здоров'ям. Її життя вже від довшого часу, це одна голгота. Працюючи ввесь час в лябораторії над радіоактивними речовинами, без жодних заходів остороги, вона набула радіонекрозу, або іншими словами, це означає, що тканини її тіла і кості постепенно завмирають. Медицина не в змозі спинити цього самознищення клітин і Марґеріт Перей засуджена на близьку смерть. Проте, всі є захоплені її безтурботністю, сміхом, добрим гумором і відвагою.

»Я щаслива, що мій випадок — каже вона — причиниться до відкриття цієї хвороби та що мої колеґи будуть обережніші«.

Про свою хворобу знає вона вже віддавна. Перші ознаки появились на 24-му році життя. Шість літ пізніше хвороба заатакувала праву руку, а від 1951 року наступив частинний параліч рук та ампутація двох пальців. Від тоді Марґеріт Перей може виконувати лише елементарні рухи.

Лікарі не могли збагнути її хвороби і щойно в 1955 р. американський професор Шільдс Воррен разом з французькими лікарями ствердили причину хвороби.

»Доля хотіла — оповідає Марґеріт Перей, — щоб в 1929 р. Марія Кюрі рішила прийняти до своєї лябораторії ученицю, що там працює і там спить. Це цілий її світ від 1929 до 1939 рр.

Маргарет Перей

того року вийшла першою з своєї школи. Тою ученицею була я. В лабораторії Марії Кюрі я знайшлася раптом поміж найбільшими французькими хеміками. Я мала лише диплом помічниці медичних аналіз і треба було багато працювати. Але атмосфера праці була приємна і я перебула тут десять років«.

19-тилітній Марґеріті Перей було довірено найтяжче завдання лабораторії — досліди над радіоактивними речовинами. Від тоді продовж десять років вона живе стало, майже сама, в малому павільйоні при лабораторії. Там є зложені радіоактивні елементи, вікна загороджені залізними штабами, вхід туди строго заборонений. Марґеріт Перей Там вона і набула свою хворобу.

»В той час ми майже не зважали на радіоактивність. Було навіть в моді легковажити того рода небезпеку. На щастя, сьогодні все це інакше«.

Марґеріт Перей є четвертим французьким науковцем, що відкрила новий елемент. П'єр і Марія Кюрі відкрили радіюм і польонюм, Андре Деб'єрн — актініюм і Марґеріт Перей — актініюм К, що його Міжнародня Хемічна Унія на конґресі в Амстердамі в 1949 р. назвала франціюм.

На університеті в Страсбурзі для неї створили спеціяльну катедру нуклеарної хемії, її іменували директоркою Центру наукових дослідів, а тепер прийнято до Академії наук, як першу жінку. Це знаменна кар'єра, коли подумати, що вона була лише малим хеміком. Але це все здобула вона тяжкою працею, переходячи всі щаблі наукових ступенів.

Коли Марґеріт Перей довідалась, що її вибрали до Академії наук в березні ц. р., вона з дитячою радістю заявила:

»Мені здається, що я відчинила останні двері, що ще були замкнені для жінок... Лікарі примушують мене перебувати тут, але в жовтні я думаю повернутись до Страсбурґу, однак це ще не є певне«.

За чужою пресою подав Г. О.

ДО УВАГИ

УПРАВАМ ОСЕРЕДКІВ

І ВИХОВНИКІВ!

VII Конґрес СУМ зобов'язав Центральну Управу приступити НЕГАЙНО до видання МІСЯЧНОГО ІЛЮСТРОВАНОГО ЖУРНАЛА для старшого юнацтва. Зараз після Конґресу пороблено перші заходи. Журнал буде носити назву

»КРИЛАТІ«

На головного редактора запрошено *Леоніда Полтаву*. Журнал буде широко ілюстрований, приступно редагований, з найновішими вимогами редакторської техніки.

Мета видання: дати для молоді журнал, що заступив би їй розмальовані молодечі видання країн поселення до яких наша молодь спонтанно тяготіє.

Очевидно, що на такий журнал потрібно два рази стільки грошей, що на »Авангард«. Тому Центральна Управа рішила:

— ПЕРЕВЕСТИ ЗБІРКУ НА ВИПУСК ПЕРШИХ ЧИСЕЛ при помочі спеціяльних листівок, виданих ЦУ.

— ЗОРГАНІЗУВАТИ МАСОВЕ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ »Крилатих«, бо лише при великому тиражі можна покрити видатки цього коштовного видання.

— Творити при Осередках ГУРТКИ ГОСПОДАРНИКІВ зі старших членів, які займалися б кольпортажем, поширенням і розрахунками за журнал.

Наше гасло: КОЖНИЙ ЮНАК І ЮНАЧКА СТАЄ ЧИТАЧЕМ »Крилатих« і платить передплату.

КОЖНИЙ ОСЕРЕДОК СУМ ПРИЗНАЧАЄ ЧЛЕНІВ-ГОСПОДАРНИКІВ — одного, двох, а навіть декілька старших сумівців.

На членів господарників повинні голоситися сумівці з почуттям відповідальности і обов'язковости, бо —

— ВІД НИХ БУДЕ ЗАЛЕЖАТИ ДОЛЯ ЖУРНАЛА, а

— ВІД ЖУРНАЛА *МАЙБУТНЄ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ!*

ЗБІРКА НА ФОНД ЮНОГО СУМ 1961 Р.

ПАРАҐВАЙ

Колонія Богданівка	765	гваранів
" Ірусапукай	570	"
" Фрам	450	"
" Альбарада	320	"
" Сандова	210	"
" Енкарнасіон	100	"
	2415	гваранів

Центральна Управа СУМ складає щиру подяку всім збірщикам і жертводавцям та шле привіт молоді і симпатикам СУМ у Параґваю та радіє, що наша спільнота в цій країні єднається із молодечою організацією СУМ у цілому світі.

Продовження друкування пригодницького оповідання »Операція« Н-44« з незалежних від Редакції причин переривається.

Редакція

*

ДРУЗІ ЧЛЕНИ СУМ-у! ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО ВАШИМ ОБОВ'ЯЗКОМ Є НЕ ЛИШЕ ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ ДОБРА НАШОЇ СПІЛКИ, АЛЕ Й ЗАДОКУМЕНТУВАТИ ВАШУ ПРАЦЮ СЛОВОМ І ІЛЮСТРАТИВНИМ МАТЕРІЯЛОМ. ТОМУ ЩО »АВАНҐАРД« БУДЕ КОЛИСЬ ДЖЕРЕЛОМ ДЛЯ НАШИХ І ЧУЖИХ ІСТОРИКІВ — ПРИСИЛАЙТЕ НАМ ДОПИСИ ПРО ВАШУ ПРАЦЮ І БАГАТО ЦІКАВИХ ЗНИМОК!

Якщо Ви самі цього не зробите, то за нас ніхто не зробить тим більше.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД »АВАНҐАРДУ«

На весіллі д. *Івана Суся* з панною *Параскевією Левків* у Нью-Йорку присутні зложили 50 дол. на пресовий фонд »Аванґарду«.

Всім жертводавцям складаємо щиру подяку, а молодій парі бажаємо щасливого подружнього життя і многих літ.

Крім того жертвували: Т. Боднар, Нью-Йорк — 2.50 дол., М. Корнага, Нью-Йорк — 2.50 дол., О. Пайончківський, Нью-Йорк — 2 дол., П. Демчук, Детройт — 50 цен. Щире спасибі і привіт!

ЗБІРКА НА ФОНД ЮНОГО СУМ

НІМЕЧЧИНА

1960 рік

Осередок:	*Зібрана сума:*
Дюссельдорф	46.60 НМ.
Г. Салагуб, збірка	23.00 ”
Д. Червінський, збірка	17.00 ”
Піннеберґ	10.00 ”
	96.60 НМ.

1961 рік

Новий Ульм	85.00 НМ.
Ганновер	62.50 ”
Ганновер	60.50 ”
Інґольштадт	60.00 ”
Кайзерслявтерн	55.00 ”
Інґольштадт	53.00 ”
Вальдорф	40.00 ”
Г. Салагуб, збірка	40.00 ”
Аахен	28.50 ”
Гамбурґ	20.00 ”
Авґсбурґ	17.50 ”
Амберґ	16.00 ”
Дюссельдорф	15.00 ”
Бравншвайґ	15.00 ”
Ляндсгут	13.00 ”
Піннеберґ	11.00 ”
	592.00 НМ.

1962 рік

Мюнхен	80.50 НМ.
Ганновер	80.00 ”
Вальдорф	73.00 ”
Кайзерслявтерн	59.00 ”
Г. Салагуб, збірка	35.00 ”
Авґзбурґ	34.00 ”
Мюнхен-Ґлядбах	16.50 ”
Герстен	15.00 ”
Бравншвайґ	14.00 ”
Дюїсбурґ	11.50 ”
	418.50 НМ.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

1962 рік

Осередок:	*Зібрана сума:*
Манчестер	£21.00.0
Лондон	17.01.6
Бері	12.10.6
Ноттінґгам	10.07.0
Болтон	10.00.0
Лій	8.14.6
Галіфакс	8.03.0
Гуддерсфілд	7.15.6
Пульборо	7.15.0
Блекбурн	6.09.0
Лестер	5.10.6
Бірмінґгам	5.00.0
Рочдейл	4.00.0
Доннінґтон	4.12.6
Кіддермінстер	3.12.6
Гай Викомб	3.10.0
Сток-он-Трент	3.08.0
Редінґ	3.05.6
Тодморден	2.18.0
Лідс	2.17.0
Ґльоссоп	2.14.0
Престон	2.10.0
Айлесбері	2.10.0
Ст. Альбанс	2.08.3
Міддлетон	2.00.0
Нью Дустон	1.18.6
Ґаляшілс	1.17.6
Мансфілд	1.16.0
Ерітґ	1.15.6
Чіддінґфолд	1.14.0
Рушден	1.13.6
Брістоль	1.08.0
Гінор, Дербис.	1.04.0
Шеффілд	1.01.6
Оакгам	1.01.6
Тетфорд	1.01.0
Пітерборо	1.00.0
Доннінґтон	0.18.0
Карлайл	0.17.6
Брігґ	0.16.6
Вістер	0.10.0
Акомб, Йорк	0.08.0
Шревсбури	0.07.6
Перт	0.05.0
Мелтон Мовбрей	0.05.0
Вейкфілд	0.02.0
	£183.08.9

ПЕРЕДПЛАТА »АВАНҐАРДУ« НА 1963 РІК

Умови передплати:

в ЗДА і Канаді	—	річно шість чисел	—	2.50 дол.
	—	одне число	—	0.50 дол.
в Англії	—	річно	—	15 шил.
	—	одне число	—	3 шил.
в Австралії	—	річно	—	25 шил.
	—	одне число	—	5 шил.
в Франції	—	річно	—	10 н. фр
	—	одне число	—	2 н. фр.
в Бельгії	—	річно	—	100 фр.
	—	одне число	—	20 фр.
в Німеччині	—	річно	—	6.00 н.м.
	—	одне число	—	1.30 н.м.

В інших країнах відповідно до американського доляра.
Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE
Comité Central
72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

З Друкарні
»Української Видавничої Спілки в Лондоні«

Printed by the "Ukrainian Publishers, Limited"
237, Liverpool Road, London, N. 1.